

Porezni sustav i institucije za razvoj i poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Stiperski, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:549055>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

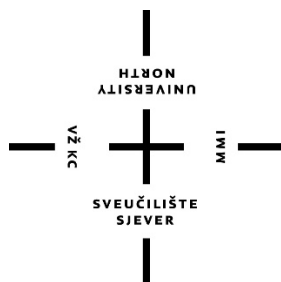
Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-10**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

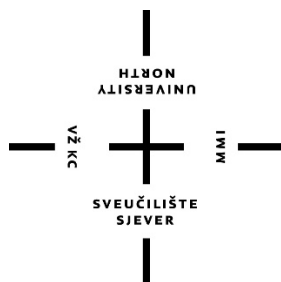
**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad br. 409/PE/2022

**Porezni sustav i institucije za razvoj i poticanje
poduzetništva u Republici Hrvatskoj**

Monika Stiperski, 0117220647

Varaždin, rujan 2022. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Poslovnu ekonomiju

Diplomski rad br. 409/PE/2022

Porezni sustav i institucije za razvoj i poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Studentica

Monika Stiperski, matični broj 0117220647

Mentorica

prof. dr. sc. Anica Hunjet

Varaždin, rujan 2022. godine

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za ekonomiju

STUDIJ diplomski sveučilišni studij Poslovna ekonomija

PRISTUPNIK Monika Stiperski

MATIČNI BROJ 0117220647

DATUM 13.09.2022.

KOLEGIJ Ekonomika poduzetništva

NASLOV RADA Porezni sustav i institucije za razvoj i poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Tax system and institutions for the development and encouragement of entrepreneurship in the Republic of Croatia

MENTOR Anica Hunjet

ZVANJE prof. dr. sc.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. prof. dr. sc. Ante Rončević, predsjednik
2. prof. dr. sc. Lorena Mošnja Škare, članica
3. prof. dr. sc. Anica Hunjet, mentorica
4. prof. dr. sc. Goran Kozina, zamjenski član
- 5.

Zadatak diplomskog rada

BROJ 409/PE/2022

OPIS

Poduzetništvo je neizostavni segment današnjeg društva te nacionalne i globalne ekonomije. Porezni sustav dijeli se na više poreznih oblika koji su u skladu s naputcima Europske Unije. Kroz diplomski rad prikazan je detaljni pregled poreznog sustava Hrvatske. Uz porezni sustav, bitnu ulogu imaju i institucije za razvoj i poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Rad institucija za razvoj i poticanje, prikazat će se na primjeru „Poduzetničkog centra Zagrebačke županije“. U Hrvatskoj, najzastupljeniji sektor su mala i srednja poduzeća stoga će se većinski dio diplomskog rada temeljiti upravo na njima.

U ovom radu fokus će biti na:

- analizi poduzetništva i poduzetnika,
- stanju hrvatskog gospodarstva,
- poreznom sustavu,
- institucijama za potporu i razvoj poduzetništva,
- primjeru institucijske potpore na „Poduzetničkom centru Zagrebačke županije“ te
- će se donijeti zaključak.

ZADATAK URUČEN

14.09.2022.

POTPIS MENTORA

A. Hunjet

Sažetak

Poslovni svijet podložan je konstantnim promjenama koje zahtijevaju brzinu, inovativnost, motiviranost i efikasnost svake osobe koja započinje poslovni pothvat. Suvremeno doba, društveni život, moderne tehnologije te informatizacija uvelike utječu na stanje na tržištu. Ako poduzeća i njihovi vlasnici žele opstati na tržištu moraju biti u korak s vremenom. Gospodarstvo i tržište kakvo postoji danas, rezultat su dugotrajnog rada kroz stoljeća. Hrvatska je tranzicijska zemlja te u poduzetničkom aspektu još uvelike zaostaje za razvijenim dijelom svijeta. Stoga, hrvatsko zakonodavstvo nastoji kroz brojne potpore poboljšati stanje u sektoru malog i srednjeg poduzetništva. Također, ulazak Hrvatske u Europsku uniju daje pozitivne rezultate u gospodarstvu. Porezni sustav dijeli se na više poreznih oblika koji su u skladu s naptcima Europske Unije. Kroz rad prikazan je detaljan pregled poreznog sustava Hrvatske. Uz porezni sustav, bitnu ulogu imaju i institucije za razvoj i poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Naime, kroz razne programe koji se provode unutar institucija, nastoji se unaprijediti gospodarstvo. Sektor malih i srednjih poduzeća već je dulji niz godina popularan u svjetskom, europskom i hrvatskom gospodarstvu. S obzirom na to, ne čudi činjenica što se upravo tom sektoru pridaju velika važnost i ulaganja.

Ključne riječi: institucije za razvoj i poticanje, poduzetnik, poduzetništvo, porezni sustav, Republika Hrvatska

Abstract

The business world is subject to constant changes that require speed, innovation, motivation and efficiency of every person who starts a business venture. Modern times, social life, modern technologies and computerization greatly affect the state of the market. If companies and their owners want to survive on the market, they must keep up with the times. The economy and the market as it exists today are the result of long-term work over the centuries. Croatia is a transitional country, and in terms of entrepreneurship, it still lags far behind the developed part of the world. Therefore, the Croatian legislation tries to improve the situation in the sector of small and medium enterprises through numerous grants. Also, Croatia's entry into the European Union gives positive results in the economy. The tax system is divided into several tax forms that are in accordance with the instructions of the European Union. The paper presents a detailed overview of the Croatian tax system. In addition to the tax system, institutions for the development and encouragement of entrepreneurship in Republic of Croatia also play an important role. Namely, through various programs implemented within the institutions, efforts are being made to improve the economy. The sector of small and medium enterprises has been popular in the global, European and Croatian economy for many years. Considering this, it is not surprising that this sector is given great importance and investments.

Keywords: institutions for development and encouragement, entrepreneur, entrepreneurship, tax system, Republic of Croatia

Popis korištenih kratica

HTML HyperText Markup Language

Sintaksa za obilježavanje hipertekstualnih dokumenata.

EU Europska Unija.

HAMAG BICRO Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije.

HBOR Hrvatska banka za obnovu i razvoj

EFRR Europski fond za regionalni razvoj

HGK Hrvatska gospodarska komora

HOK Hrvatska obrtnička komora

CEPOR Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva

TJ To jest

SL Slično

Sadržaj

1.	POJAM I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA.....	3
1.1.	Povijesni razvoj poduzetništva.....	3
1.2.	Definiranje poduzetništva i poduzetnika	4
1.3.	Rizik u poduzetništvu	7
1.4.	Poslovna ideja i marketing.....	9
1.5.	Mala i srednja poduzeća	10
1.6.	Korporacijska poduzeća.....	11
1.7.	Obiteljska poduzeća.....	12
1.8.	Etika, održivost i društveno odgovorno poslovanje poduzeća.....	13
2.	PODUZETNIŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ	15
2.1.	Povijesni razvoj poticanja poduzetništva u Hrvatskoj.....	15
2.2.	Vrste poduzeća prema pravnom ustroju	16
2.3.	Poduzetnička infrastruktura	17
3.	POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE I OBVEZE PODUZETNIKA.....	21
3.1.	Porez na dodanu vrijednost.....	21
3.2.	Porez na dobit.....	24
3.3.	Porez na dohodak	25
3.4.	Porez na dodanu vrijednost.....	26
3.5.	Priraz porezu na dohodak.....	26
3.6.	Porez na cestovna motorna vozila	27
3.7.	Porez na plovila.....	27
3.8.	Porez na potrošnju	27
3.9.	Porez na nasljedstva i darove	27
3.10.	Porez na promet nekretninama.....	28
3.11.	Porez na kuće za odmor	28
3.12.	Porez na korištenje javnih površina.....	28
3.13.	Porez na automate za zabavne igre.....	28
3.14.	Porez na dobitke igara na sreću.....	28
4.	INSTITUCIJE ZA POTPORU I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	30
4.1.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	30
4.2.	Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR)	33
4.3.	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO)	35
4.4.	Hrvatska gospodarska komora (HGK)	37
4.5.	Hrvatska obrtnička komora (HOK).....	39

4.6.	Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	41
4.7.	Centar za politiku malih i srednji poduzeća i poduzetništva (CEPOR)	42
4.8.	Izvešće CEPORA o malim i srednjim poduzećima na području Republike Hrvatske	43
4.9.	Žene u poduzetništvu.....	51
4.10.	Poduzetništvo i obrazovanje	55
5.	DJELOVANJE PODUZETNIČKIH POTPORNIH INSTITUCIJA NA PRIMJERU PODUZETNIČKOG CENTRA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE.....	59
6.	Zaključak.....	62
7.	Literatura.....	64

1. UVOD

Poduzetništvo je neizostavni segment današnjeg društva te nacionalne i globalne ekonomije. Uz navedeni pojam vežu se razne definicije koje ga nastoje što bolje objasniti i opisati. Počeci razvoja i nastanka poduzetništva zalaze u daleku prošlost. Kroz godine i stoljeća poduzetništvo se sve više razvijalo i prilagođavalo vremenu i zahtjevima okoline. Sveprisutni pojam koji „hoda rame uz rame“ s poduzetništvom je mislilac, inovator, idealist, vizionar, ekscentrik - jednom riječju poduzetnik. Poduzetnik predstavlja osobu koja svojim marljivim radom nastoji održati i uvećati uloženo „zlatu“ te posjeduje osobine inovativnosti, hrabrosti, marljivosti i svjesnosti o postojanju rizika. Mala i srednja poduzeća najzastupljeniji su sektor u hrvatskom gospodarstvu te u gospodarstvu Europske unije. Neizostavan „sudionik“ hrvatskog gospodarstva svakako je Porezni sustav. Posljednjih godina Porezna uprava doživljava značajne reforme te hvata korak s modernim vremenima. U poduzetničkom sektoru, posebice što se tiče malog i srednjeg gospodarstva, značajnu ulogu imaju i institucije za potporu i razvoj. U Hrvatskoj, najzastupljeniji sektor su mala i srednja poduzeća stoga će se većinski dio diplomskog rada temeljiti upravo na njima. Financijski izvještaji omogućavaju uvid u poslovanje i stanje u poduzetništvu. Također, jedna od glavnih značajki modernog doba i gospodarstva je i inovativnost koja će se često spominjati u ovome radu.

Predmet diplomskog rada definiran je u samom naslovu, a to je porezni sustav i institucije za razvoj i poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Također, nastojat će se dati teorijski pregled samog pojma poduzetništva i poduzetnika te njihov razvoj kroz povijesna razdoblja. Naglasak je stavljen na analizu cjelokupnog stanja u sektoru malog i srednjeg poduzetništva, porezni sustav Republike Hrvatske te na raščlambu i definiranje institucionalnih potpora.

Cilj diplomskog rada je prikazati detaljnu analizu poduzetništva na temelju podataka koji su dobiveni putem istraživačkog procesa. Cilj je također prikazati stanje hrvatskog gospodarstva, dati detaljnu analizu poreznog sustava, predstaviti institucije za potporu i razvoj poduzetništva u Hrvatskoj, te na primjeru Poduzetničkog centra prikazati rad i trud poduzetničkih potpornih institucija.

Diplomski rad izrađen je selekcijom i analizom svih raspoloživih sekundarnih podataka (Javni podaci, godišnja izvješća, financijska izvješća, znanstveni članci, knjige i Internet). Provedeno je istraživanje za stolom, odnosno *desk search*. Pri izradi rada korišteno je više metoda znanstvenog

istraživanja poput induktivne metode, metode analize, deduktivne metode, metoda sinteze, metode deskripcije, povijesne i statističke metode.

Diplomski rad sastoji se od osam poglavlja. U uvodnom dijelu iznijet je kratak opis teme diplomskog rada, predmet rada, ciljevi i metode koje su se koristile u znanstvenom istraživanju. U drugom dijelu, objašnjen je povijesni razvoj poduzetništva te je definirano poduzetništvo i poduzetnik. Zatim su objašnjena mala i srednja poduzeća, rizici u poduzetništvu, poslovna ideja i marketing, obiteljska i korporacijska poduzeća te etika, održivost i društveno odgovorno poslovanje. U trećem poglavlju objašnjeno je poduzetništvo u Hrvatskoj kroz povijesni razvoj, vrste poduzeća prema pravnom ustroju, infrastruktura u poduzetništvu te poduzetnički pothvat. Zatim je kroz četvrto poglavlje prikazan i analiziran porezni sustav Republike Hrvatske i poduzetnikove obveze. U petom poglavlju detaljno su analizirane sve institucije za potporu i razvoj poduzetništva Hrvatske, te je provedena revizija izvješća CEPORA. Kroz peto poglavlje pojašnjeno je i žensko poduzetništvo te poduzetničko obrazovanje. U šestom poglavlju naveden je primjer djelovanja poduzetničkih potpornih institucija na odabranom primjeru, odnosno na Poduzetničkom centru Zagrebačke županije. U zaključku je dan detaljan osvrt na cjelokupan diplomski rad. U sedmom poglavlju nalazi se popis literature korištene tijekom pisanja rada.

1. POJAM I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA

1.1. Povijesni razvoj poduzetništva

Pojmovi poduzetništvo i poduzetnik bilježe svoj razvoj u dalekoj prošlosti. Pojmovi se prvi put pojavljuju između 11. i 13. stoljeća u trgovini, mjenjačnicama te u pomorskim i bankarsko-kreditnim poslovima. Djelo Benedikta Kotruljevića „O trgovini i savršenom trgovcu“ iz 1458. godine svjedoči o tome kako riječ *trgovac* zapravo predstavlja poduzetnika. Richard Cantilon u svojem djelu „Opća rasprava o prirodi trgovine“ iz 1755. godine spominje riječ poduzetnik. Adam Smith svojim djelom „Istraživanje prirode i bogatstva naroda“ iz 1776. godine indirektno opisuje poduzetnika. Pojam poduzetnik prvi se put spominje u Engleskoj, a uvodi ga John Stuart. Joseph Schumpeter smatra se začetnikom suvremenog poduzetništva jer poduzetništvo smješta u središte zbivanja u kapitalističkom gospodarstvu. On također razdvaja pojmove poduzetnik i menadžer te uvodi pojam inovacije u poduzetničku literaturu.¹

Poduzetništvo se razvija kroz 17. stoljeće te postaje masovno. Također se razvija međunarodna i prekoceanska trgovina. U idućem stoljeću javlja se specijalizacija u području trgovine te se pojavljuje i bankarstvo kao samostalna djelatnost. Ekspanzijom industrijske revolucije na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, odnosno u doba industrijske revolucije, poduzetništvo postaje izrazito važno u rastućim industrijama. No, nakon pojave masovne proizvodnje smanjuje se važnost poduzetništva te je ono zamijenjeno industrijskim korporacijama. U industrijskim korporacijama nestaje čovjek kao osoba te se on izjednačava s idejom korporacije. Primjer promjene poduzetničkog karaktera i napretka proizvodnje iz suvremenog doba je Henry Ford i pokretna traka u automobilskoj industriji. Henry Ford je u prvoj fazi razvoja svojega poduzeća osobno znao svakog djelatnika. U drugoj fazi, u vrijeme inovativnog poduzeća, vlasnika su poznavali svi zaposlenici, dok u trećoj fazi, odnosno u fazi industrijskog giganta, zaposlenici i Henry Ford nisu se poznavali.²

Razvoj poduzetništva može se podijeliti na nekoliko faza:

- **vremenski period od 50-ih do 60-ih godina 20. stoljeća:** u nacionalnim gospodarstvima najbrojnija su velika poduzeća čija je djelatnost usmjerena na serijsku

¹ Hunjet A., Kozina G. (2014.) Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varažin [str.5]

² Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod [str. 11-12]

proizvodnju i potrošnju. Tadašnje društvo smatralo je kako su veliki gospodarski subjekti ključ gospodarskog razvoja.

- **vremenski period od 60-ih do sredine 70-ih godina 20. stoljeću:** u zemljama Dalekog istoka, točnije u Japanu i na Tajvanu, zabilježen je povećan broj zaposlenih u sektoru malih i srednjih poduzeća. Za razliku od njih, u razvijenim zemljama Europe (Njemačka, Velika Britanija i Švedska), nije zabilježen sličan trend. Štoviše, na području Europe prisutnost sektora malog i srednjeg poduzetništva bila je izrazito mala.
- **vremenski period od druge polovice 70-ih do 90-ih godina 20. stoljeću:** potkraj sedamdesetih godina prošlog stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama razvija se poduzetnički sektor na području: masmedija, franšizinga, kompjutorske industrije te proizvodnje zabavno-glazbenih sadržaja.
- **vremenski period 90-ih godina 20. stoljeća:** u posljednjem desetljeću dvadesetog stoljeća poduzetništvo doživljava procvat. Naime, diljem svijeta otvaraju se nova poduzeća te dolazi do sastavljanja poduzetničkih grupa u gospodarstvu.
- **21. stoljeće:** dvadeset i prvo stoljeće vrijeme je razvoja informatizacije i visokih tehnologija koje su potaknule porast broja malih poduzeća i proširenje poslovanja na međunarodna tržišta. Također, to je doba visoke konkurentnosti, brzog kolanja informacija, velikog izbora supstituta, povratnih informacija i sl. Proizvođači dobara i usluga prate potrebe tržišta, odnosno zahtjeve potrošača te na tome baziraju svoju djelatnost.³

1.2. Definiranje poduzetništva i poduzetnika

Pojam poduzetništvo nastaje iz riječi „poduzeti“ što predstavlja određenu akciju i određeni pothvat. Riječ „poduzeti“ ne znači čekanje i pasivnost te je upravo poduzetnik osoba koja kreće u akciju i prihvaća moguće rizike i neizvjesnosti na koje pri tom može naići.

„Poduzetništvo je proces u kojem se stvara nešto vrijedno skoro ni iz čega.“, prof. Jeffry A. Timmons, SAD.⁴

Poduzetništvo se definira kao postupak u kojemu se prepoznaje prilika, pribavljaju sredstva za njenu implementaciju, formiranje i raspodjelu poduzetničke ideje. Pri realizaciji toga postupka,

³ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str. 12-13]

⁴ Hunjet A., Kozina G. (2014.) Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varažin [str.5]

osoba koja preuzima rizik u ugledu, vremenu i novcu je upravo poduzetnik. Pojam je star već više od dvjesto godina te postoje brojne definicije koje nastoje pravilno objasniti i rastumačiti poduzetništvo. Upravo zbog različitih uvriježenih mišljenja danas se mogu pronaći razne teorije koje tumače poduzetništvo. Svoj korijen riječi poduzetništvo pronalazi u riječi „poduzeti“ što označava aktivno djelovanje.⁵

Poduzetništvo predstavlja rad poduzetnika i njihove prakse, a u modernije vrijeme počinje se tumačiti i kao znanstvena disciplina.

Može se provoditi u svim oblicima organizacijskog aspekta, a zapravo sama suština procesa je prepoznavanje potencijalnih prilika, prosudba razine imperativa u prepoznatim prilikama te u konačnici provođenje poslovne ideje.⁶

Postojanje ekonomskih sloboda uvelike pomaže i podupire otvaranje i razvoj poduzeća. Također, omogućuju stvaranje novih profitabilnijih grana djelatnosti koje su aktualne na suvremenim tržištima s naglaskom na oslanjanje na ljudski kapital i nove tehnologije. Korištenje prikladnih i dostupnih resursa te uživanje u ekonomskim slobodama, omogućuje:

- stvaranje novih i kvalitetniji proizvoda,
- uspostavu novih poslovnih i proizvodnih postupaka,
- efikasniju proizvodnju,
- bliskost s nacionalnim i međunarodnim potrošačima.⁷

Kako za pojam poduzetništvo, tako i za pojam poduzetnik, stvarale su se mnogobrojne definicije kojima se nastojalo bolje razumjeti navedeni pojam. Joseph Alois Schumpeter, austrijsko-američki ekonomist i sociolog, nazvan ocem poduzetništva, naglašava da je poduzetnik inovator. Prema njegovoj teoriji, poduzetnici su ljudi koji stvaraju nova tržišta, nove ideje, povećavaju potražnju i dobit.⁸

Frank H. Knight o poduzetniku kaže sljedeće: „Poduzetnik je onaj pojedinac koji preuzima rizik od kojega se nije moguće osigurati. Poduzetnik je odgovoran donositelj odluka u uvjetima nesigurnosti.“⁹ Dakle, pojedinac koji pokreće poduzetnički pothvat mora biti svjestan rizika koji

⁵ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str. 20-21]

⁶ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str.21]

⁷ Kružić D., Bulog I. (2012.) Obiteljska poduzeća, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, Split [str.8-9]

⁸ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.19]

⁹ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.19]

mu taj pothvat može donijeti. Također, mora donositi prave odluke u ključnim trenucima koje mogu značiti daljnji nastavak ili prekid poslovanja.

Nadalje, Theodore William Schultz govori da „poduzetnička sposobnost nije ograničena samo na poslovne ljude već je jedno od općih svojstava ljudskih bića. Poduzetnici mogu biti i studenti i domaćice i radnici.“¹⁰ Poduzetnikom može postati svaka osoba koja iskazuje želju i potencijal za novim pothvatima neovisno o tome što ta osoba predstavlja ili čime se bavi.

Poduzetnik je lider koji okuplja stručni tim te zajedno s njime provodi poslovnu ideju od prve do zadnje faze. Budući da se poduzetnik pri realizaciji poslovnih ideja susreće s mnogim poteškoćama i rizicima, neophodno mu je potrebna vještina pronalaska inovacija.

Na tragu toga možemo reći da je „poduzetnik osoba koja je poslovno kreativna, inovativna i proaktivna, sposobna brzo uočavati nastale poslovne prilike te sposobna pronaći nove tehnologije, resurse, suradnike i mjesto na tržištu kako bi mogao uspješno realizirati poslovnu zamisao.“¹¹ Dakle, on mora biti izrazito aktivan u poduzetničkom sektoru te pratiti trendove kako bi na tržištu mogao biti konkurentan. Poslovni pothvat može se lakše realizirati uz pomoć osposobljenih suradnika te pomoću resursa i tehnologije koji su dostupni u današnjem vremenu. Jedne od osnovnih osobina koje svaki poduzetnik mora posjedovati su:

- sposobnost preuzimanja rizika,
- posjedovanje vlasništva cijelog poduzeća ili u većinski dijelom,
- mogućnost neovisnosti,
- uočavanje male pogreške koja bi mogla predstavljati neuspjeh,
- prilagodljivost poslovnih prilika,
- mogućnost brzog donošenja odluka,
- okupljanje stručnog kadra s kojima može razmjenjivati informacije,
- osmišljanje inovativnih ideja,
- želja za zaradom,
- fokusiranost na uspjeh,
- živahan i nemiran duh s izraženim natjecateljskim duhom,
- sklonost sanjarenju više od ostalih ljudi te promatranje opasnosti na drugačiji način,
- po potrebi iskazivanje društvene strane, ali i distanciranost.¹²

¹⁰ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.20]

¹¹ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod [str.24]

¹² Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod [str.24]

Nadalje, poduzetnik se predstavlja kao osoba sa “šestim čulom“ te se na temelju toga rađa teorija kako se takve sposobnosti ne mogu naučiti, već se osoba kao takva mora roditi. Stoga je kroz povijest osnovano nekoliko poduzetničkih škola: ¹³

Karizmatička škola

U karizmatičkoj školi, poduzetnika smatraju intuitivnom, hrabrom, samosvjesnom, upornom i odlučnom osobom. Stavljen je naglasak na osobne karakteristike poduzetnika.

Psihološka škola

U psihološkim školama uvriježilo se mišljenje kako se poduzetnici ne mogu kreirati obrazovanjem, već se oni kao takvi rađaju. Poduzetnici su okarakterizirani kao odgovorne, poštene, etične osobe i osobe koje su vođene uspjehom

Klasična škola

Svoje djelovanje temelje na shvaćanju o poduzetniku kao osobi koja je spremna donositi ključne odluke te funkcionirati u stresnim i manje izvjesnim situacijama.

Voditeljska škola

Predstavlja poduzetnika kao vođu, vizionara, mentora, te kao komunikativnu osobu.

Unutarnja poduzetnička škola

Politika unutarnje poduzetničke škole orijentirana je na poduzetnike koji djeluju unutar poduzeća.

Menadžerska škola

Za razliku od psihološke škole svoje djelovanje temelji na teoriji kako je poduzetnike moguće kreirati putem obrazovanja u školama. ¹⁴

1.3. Rizik u poduzetništvu

Sastavni dio aktivnosti svakog poduzetničkog pothvata su rizici. Rizik je stalno prisutan u poduzetničkom procesu se može podijeliti na dva oblika: rizik koji je vezan uz poduzetnika i rizik u poslovanju.

¹³ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod [str.25]

¹⁴ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.19]

Postoje četiri vrste rizika koji se vežu uz poduzetnika i poduzetništvo:

1. Rizik financijske prirode

Svaki poduzetnik ulaskom u određeni poslovni pothvat ulaže svoju uštedevinu, ali i jamči svojom imovinom. U slučaju kraha poslovanja, poduzetnik može sve izgubiti. Takav rizik je specifičan za obiteljska poduzeća jer u cijelom poslovnom procesu katkada sudjeluje cijela obitelj.

2. Rizik vezan uz karijeru

Ukoliko posao propadne, pada i ugled poduzetnika jer današnje društvo i surovo tržište ne prihvaćaju neuspjeh i gubitnike. Stoga se poduzetnici nakon propalog posla nalaze u teškoj situaciji i teško pronalaze novi posao.

3. Rizik vezan uz obitelj

Poduzetnik ulaskom u svijet poduzetništva većinu svojega vremena posvećuje poslu, stoga se može pronaći u situaciji neimanja slobodnoga vremena za privatni život, odnosno obitelj. Također, u slučaju financijskog i infrastrukturnog kraha poslovanja, obitelj može doživjeti nesklad i raspadanje.

4. Fizički rizik

Fizički rizik može poduzetnika dovesti do potpune nemoći i sloma. U slučaju da poduzetnički pothvat doživi neuspjeh, poduzetnik se može odati neurednom i nezdravom načinu života koji mogu ugroziti njegov život.¹⁵

Rizici koji prate poduzetnički proces su financijski rizici (posljedice su financijskog gubitka), operativni rizici (nastaju zbog neadekvatne organizacije, pogrešnog upravljanja, loše kontrole, ljudskih pogrešaka, krađe i sl.) i rizici poslovanja (nastaju pri prevladavanju poteškoća u poslovanju).¹⁶

¹⁵ Kružić D., Bulog I.(2012.) Obiteljska poduzeća, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, Split [str.12]

¹⁶ Bakotić D., Bulog I.,Dulčić Ž., Glamuzina M.,Klepić Z., Kružić D., Lovrinčević M., Ostojić-Mihić A. (2016.), Sveučilište u Mostaru, Ekonomski fakultet, Mostar [str.29]

1.4. Poslovna ideja i marketing

Za realizaciju poslovne ideje najčešće se koristi metoda *Brainstorminga*, odnosno spontano nabacivanje raznih ideja.¹⁷

Načini na koji se dolazi do novih ideja su: postupak kopiranja konkurencije, kreiranje ideja i razvitak osobne ideje za određeni projekt. Također, nove ideje moraju se kreirati za poslovanje na tržištu i to kroz:

- utvrđivanja aktivnosti koje su neophodne ljudima u svakodnevnom životu (hrana, higijena, odmor, itd.)
- praćenje trendova modernog društva, *just in time* politike, internetizacije i mobilnosti
- prepreke i probleme koji bi se mogli pretvoriti u poslovnu priliku.¹⁸

Svaki poduzetnik mora posjedovati osobinu kreativnosti koja prati svakog uspješnog poduzetnika. Razina kreativnosti smanjuje se nedostatnim korištenje, godinama i administracijom. Vrlo bitna je i inovativnost koja je temelj razvoja svakog poduzeća i gospodarstva. Također, izrazito je bitna i poduzetnikova imovina kao na primjer intelektualno vlasništvo koja obuhvaća poslovnu ideju, autorsko pravo, *web* stranicu, zaštitni znak i patent.

„Marketing je društveni proces unutar kojega pojedinci i grupe ostvaruju što žele i trebaju kreirajući, nudeći i slobodno razmjenjujući vrijednosti proizvoda i usluga s drugima.“ (P. Kotler, 2000.)¹⁹

Marketing se definira kao organizacijska struktura i grupa procesa koji služe za komunikaciju, stvaranje i isporuku dobara kupcima.²⁰ U prošlosti, marketing kakav postoji danas, nije uopće postojao. Počeo se razvijati sredinom prošlog stoljeća te se podosta razlikovao od marketinga kakav danas poznajemo. Prvobitno su poduzeća stvarala proizvode i usluge te se sav sustav poslovanja temeljio na proizvedenom asortimanu. Naime, uvriježila se misao da će svaki proizvod pronaći osobu koja će ga kupiti. Današnji koncept praćenja tržišta te prilagođavanje proizvoda potrebama kupaca uopće nije postojao.

U proteklih 20 godina društvo i ponašanje potrošača značajno su se promijenili. Suvremeni potrošači znaju što žele i traže za svoj novac, tj. oni traže kvalitetu koju su platili. Stoga je potrebno konstantno pratiti svjetske trendove kako bi mogli zadovoljiti potrošačko društvo.

¹⁷ Hunjet A., Kozina G. (2014.) Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varažin [str.90]

¹⁸ Hunjet A., Kozina G. (2014.) Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varažin [str.90]

¹⁹ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Sveučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str.63]

²⁰ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Sveučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str.25]

Današnji potrošači predstavljaju veliki izazov za suvremeni marketing. U 21. stoljeću marketing se mora prilagođavati suvremenom gledištu i društvu. U marketinškom smislu, tržište je polazna i završna točka marketinških strategija svakog poduzeća. To pokazuje da je marketing neizostavna stavka svakog poduzeća, a i poduzeće isto tako mora znati upravljati marketingom.

Današnji marketing svoj rad temelji na kupcu i potrebama tržišta, odnosno poduzeće proizvodi ona dobra i usluge koje su aktualne na tržištu. Stoga je stvorena teza *kupac je kralj*, te prema tome svako poduzeće osmišljava marketinške strategije koje donose optimalnu zaradu.²¹

1.5. Mala i srednja poduzeća

Sektor malog i srednjeg poduzetništva izrazito je popularan u današnjoj ekonomiji i gospodarstvu. Prema rezultatima istraživanja većinu gospodarstva Hrvatske i Europske Unije čine upravo mala i srednja poduzeća. U kategoriju malih poduzeća spadaju poduzeća čiji broj zaposlenika ne prelazi pedeset, dok se srednjim poduzećima smatraju poduzeća koja tijekom poslovne godine broje dvjesto pedeset radnika. Mala i srednja poduzeća većinom djeluju na lokalnom, regionalnom i nacionalnom prostoru.²² Razvijanjem poslovanja sektor svoje poslovanje može proširiti na međunarodna tržišta i tržišta EU.

U suvremeno doba rast i popularnost malih poduzeća posljedica su napretka informatičkih i informacijskih tehnologija. Upravo su to razlozi širenja sektora malog i srednjeg poduzetništva na međunarodna tržišta. U razvijenom svijetu raste trend supstituta koji se nude na tržištu po manjim cijenama. Naime, vrlo je česta pojava kupnja proizvoda od poznatih proizvođača do *no name* proizvođača. Takav trend pogoduje razvoju malog gospodarstva i njegovu globalnom tržišnom širenju. Prednosti malog gospodarstva su inovativnost, poznavanje tržišta i kreativnost. Mala poduzeća su vrlo popularna među poduzetnicima jer nema velikih barijera kod ulaska na tržište i nisu potrebna prevelika početna ulaganja. Također, jednostavnije se usmjeriti na manju skupinu kupaca nego na masu ljudi, tj. potrošača. Unutar malog gospodarstva postoji maloprodaja i veleprodaja. Maloprodaja, zbog lakoće osnutka i brzog stjecanja iskustva, privlači mnoge poduzetnike. Pri otvaranju maloprodaje potrebno je imati:

- infrastrukturu,
- asortiman koji će biti dio ponude,
- povratnu informaciju o zahtjevima potrošača,

²¹ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str.64]

²² Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.42]

- marketing,
- razvijene menadžerske strategije,
- sredstva za financiranje poslovanja.²³

Poduzeća čija je glavna djelatnost veleprodaja obavljaju poslovne aktivnosti:

- planiranja zaliha,
- transporta,
- davanja usluga potrošačima,
- pregovaranja s raznim dobavljačima.²⁴

Uza sve navedeno, malo i srednje gospodarstvo još uvijek nailazi na probleme kao što su otežano financiranje, nerazvijeno planiranje, slab menadžment, nepotpune povratne informacije i itd.

1.6. Korporacijska poduzeća

Unutar srednjih i velikih poduzeća upotrebljava se pojam korporacijska poduzeća, odnosno onih poduzeća koja primjenjuju moderne modele menadžmenta za stvaranje novih ideja. Naime, današnje izrazito promjenjivo i dinamično tržište zahtijeva inovativnost i fleksibilnost. Stoga je u poslovanju potrebno posjedovati stručan kadar s odličnim poslovnim vještinama za postizanje pozitivnih rezultata i konkurentske prednosti. Odlike stručnog kadra korporacijskih poduzeća su:

- prilagodljivost i vizija,
- razvijanje menadžerskih strategija,
- podupiranje timskog rada,
- upornost i elastičnost,
- stvaranje grupacije podržavatelja,
- snalaženje u vanjskom i unutarnjem okruženju.²⁵

Razvoj korporacijskog društva utječe na povećanje kulturnih, socijalnih i poslovnih aspekata. Na uspjeh i napredak, veliki utjecaj ima i primjena modernih tehnologija te stvaranje poslovnih ideja za novi asortiman. Također, unutar poduzeća, potrebno je stvoriti pozitivno radno okruženje te omogućiti dostupnost resursa. Provođenje eksperimenata koji će rezultirati kreiranjem i proizvodnjom novih proizvoda. Tradicionalna korporacijska poduzeća funkcioniraju

²³ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.83]

²⁴ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.84]

²⁵ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.65]

u ravnotežnom i hijerarhijskom sustavu s precizno definiranim uputama za rad, odgovornostima i linijama autoriteta.²⁶

1.7. Obiteljska poduzeća

„Obitelj je prirodna i osnovna stanica društva i ima pravo na društvenu i državnu zaštitu.“ (Čl. Opće deklaracije o pravima čovjeka, Ujedinjeni narodi 1948.)²⁷

Obiteljski oblik poslovanja svoje početke pronalazi u davnoj prošlosti – kod starih Egipćana, Arapa, Židova, Grka, Rimljana, itd. Razvijalo se zbog potreba razmjene robe i usluga između obitelji i tadašnjih plemena.

„Obiteljsko poduzetništvo (eng. family entrepreneurship), obiteljski biznis (eng. family business), odnosno, obiteljsko poduzeće predstavljaju pojmove kojima se zajednički opisuje uključenost obitelji u obavljanje određenih, po obitelji odabranih, gospodarskih djelatnosti s ciljem ostvarenja dobiti (profita), bez obzira na institucionalni aspekt putem kojeg se poslovanjem upravlja.“ (Kružić D., Balog I., Obiteljska poduzeća životni ciklusi, nasljeđivanje i održivost, 2012)²⁸

Ustroj obiteljskog poduzetništva sastoji se od članova obitelji odakle potječe i sam naziv. Članovi obitelji sudjeluju u radu i organizaciji poduzeća sa svrhom opstanka na tržištu, jačanja konkurentnosti, stvaranja novih proizvoda i pružanja usluga.

Bavljenje obiteljskim poduzećem donosi mnogobrojne prednosti, primjerice: lakoća pronalaska poslovnog prostora, motiviranost zaposlenika koji su spremni i na prekovremeni rad, minimalni troškovi, naknada za rad nije neophodna ukoliko je u pitanju ulaganje u razvoj poduzeća i sl. U obiteljskom poslu česta je pojava da djeca preuzimaju već uhodani posao. U svijetu postoje mnogobrojni primjeri rasta poduzeća i prelaska u multinacionalna poduzeća poput Benettona, Francka, Bate, Ikee, Samsunga, C&A i drugih.²⁹ Obiteljska poduzeća stvaraju dugoročan plan i viziju o poslovanju i preživljavanju na tržištu. Članovi obitelji koji rade za boljitak svojega poduzeća svakako su posvećeniji kod obavljanja svoje dužnosti od menadžera koji se bave određenom djelatnošću zbog postizanja zadanog cilja i zarade.

S druge strane, ukoliko se poduzeće nađe u razdobljima silaznih perioda poslovnih aktivnosti, može doći do nezadovoljstva, sukoba pa i mogućeg raspada obitelji.³⁰

²⁶ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.65]

²⁷ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod [str.78]

²⁸ Kružić D., Bulog I.(2012.) Obiteljska poduzeća, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, Split [str.32]

²⁹ Kružić D., Bulog I.(2012.) Obiteljska poduzeća, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, Split [str.52-53]

³⁰ Kružić D., Bulog I.(2012.) Obiteljska poduzeća, Sveučilište u Splitu Ekonomski fakultet, Split [str.61]

1.8. Etika, održivost i društveno odgovorno poslovanje poduzeća

Etika je grana filozofije koja se bavi proučavanjem i objašnjavanjem ponašanja ljudi. Također, jedan od glavnih zadataka etike jest razlikovanje ispravnoga i pogrešnoga ponašanja. Etika je filozofska disciplina koja se bavi moralnim načelima, istražuje smisao i ciljeve moralnih normi. Pripada normativnoj znanosti, a upravo ju norme kojima se bavi razlikuju od ostalih znanosti.³¹

„Mudri poduzetnici dobro posluju čineći dobro.“ (Charlie Wilson)³²

Postoje tri glavna područja proučavanja etike, a to su metaetika, normativna etika i primijenjena etika. Metaetika je jedno od glavnih područja etike koje se bavi proučavanjem jezika morala i objašnjavanjem svih moralnih pojmova i kategorija. Također, proučava značenja i funkcije riječi argumentacija i sudova u određenoj moralnoj namjeni. Metaetika ne uzima u obzir vrijednosnu prosudbu moralnoga djelovanja već logičku analizu moralnih iskaza.

Normativna etika također je područje proučavanja etike te se bavi proučavanjem praktičnih načina određivanja moralnoga izbora. Proučava i objašnjava društvene standarde svega onoga što predstavlja moralno ispravno dobro, te ono što s druge strane nije moralno ispravno.

Primijenjena etika istražuje kako se teorija etike primjenjuje na specifične odabire i situacije. Dio primijenjene etike je poslovna etika.

Poslovna etika je etika koja proučava praktične aspekte etike u smislu organizacije koja posluje i postoji zbog stvaranja i povećanja bogatstva. Poslovna etika predstavlja niz principa koji razmatraju i definiraju što bi trebalo biti pozitivno, a što negativno pri provođenju poslovnih aktivnosti poduzeća. Etične odluke su odluke koje se pridržavaju principa poslovne etike te prate i osiguravaju provođenje poslovnih odluka svakog poduzeća na ispravan način.³³

Održivost predstavlja proces održivih promjena u određenom okruženju u skladu s poštovanjem ravnoteže okruženja u kojem se posluje. Održivost, odnosno održivi razvoj, bavi se zadovoljavanjem potreba svih naraštaja u današnjem vremenu. Također, održivost pridodaje veliku važnost budućnosti življenja na Zemlji te ne ugrožava mogućnost da i budući naraštaju uživaju u blagodatima koje su dostupne. Održivi razvoj se prvobitno pojavio u ekologiji, a zatim je svoje djelovanje proširio i na ekonomske znanosti.³⁴

³¹ Bozanic A. (1998) O etici poslovanja i poduzetništva „Business Ethics“, New York, Stručni člank

³² Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.266]

³³ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.266]

³⁴ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.272]

Mnoga poduzeća koja su osnovana u razvijenim zemljama primjenjuju praksu prebacivanja proizvodnih pogona u zemlje u razvoju. Razlozi takvog čina su mnogobrojni: povećanje produktivnosti, održavanje i stvaranje prednosti pred konkurencijom, manji troškovi proizvodnje i sl. Štetnom proizvodnjom i iskorištavanjem blaže regulative u zemljama u razvoju međunarodna poduzeća ne poštuju pojam održivosti te zagađuju prirodne resurse. Takva poslovanja poduzeća nisu u skladu s održivim razvojem ni etičnim ponašanjem poduzeća, ali su i dalje dopuštena. Također, izrazito je važno poštovati ljudska prava te voditi brigu o svojim zaposlenicima i njihovim uvjetima rada.

Svako poduzeće svoje poslovanje mora voditi prema načelima održivog razvoja. Što znači da svako poduzeće u svojem poslovanju mora voditi računa o okolišu, odnosno da svojim poslovanjem ne djeluje negativno na okoliš i pritom ne vodi računa o nadolazećim generacijama.

Ekonomska odgovornost predstavlja prvu razinu društvene odgovornosti svakog poduzeća. Postavlja teoriju da je svrha i osnovna odgovornost poduzeća ostvarenje profita. Ostvareni profit predstavlja temelj pomoću kojega se grade preostale tri razine društvene odgovornosti.

Pravna odgovornost nadovezuje se na ekonomsku odgovornost i time zauzima drugu razinu na piramidi društvene odgovornosti poduzeća. Svako se poduzeće tijekom svojeg postojanja i poslovanja mora pridržavati zakonskih regulativa i zahtjeva te biti spremno na prilagodbu raznim međunarodnim, državnim, regionalnim i lokalnim zahtjevima.

Nakon pravne odgovornosti slijedi etička odgovornost koja čini treću razinu društveno odgovornog ponašanja poduzeća. Svako poduzeće mora biti sposobno prepoznati i poštovati sve nove etičke moralne norme koje su prihvaćene u društvu. Etička odgovornost smatra da svako poduzeće mora izvršavati svoje poslovne aktivnosti na način koji poštuje etičke i društvene vrijednosti.

Najvišu razinu društvene odgovornosti poduzeća predstavlja dobrotvorna odgovornost. Dobrotvorna teza bavi se poduzećem koje mora ispunjavati sva dobrotvorna očekivanja društva. Prema dobrotvornoj teoriji menadžment i zaposlenici moraju sudjelovati u dobrotvornim aktivnostima unutar lokalne zajednice u kojoj to poduzeće djeluje. Dobrotvorna odgovornost može se usporediti s Maslowljevom hijerarhijom potreba jer se bavi analiziranjem razina ostvarenja ljudskih potreba.³⁵

³⁵ Lazibat T., Baković T., Štulec I., Damić M, Dužević I., Buntić L. (2020) Međunarodno poslovanje, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb [str.45]

2. PODUZETNIŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

Hrvatska se smatra zemljom gospodarske i društvene tranzicije sa slabije razvijenim znanjem o poduzetništvu, poticajnim okruženjem za sektor poduzetništva i bez permanentne tradicije u poslovanju. Usprkos nepovoljnoj okolini za stvaranje novih i razvoj postojeći poduzeća, prema dosadašnjim podacima, broj poduzetnika svaku se godinu povećava. Pozitivan rast poduzetničkog sektora potvrđuju i podaci o rastu broja radnih mjesta, konkurentnosti te napretku gospodarstva. U Hrvatskoj su, ulaskom u Europsku uniju, ubrzani određeni procesi, no hrvatsko gospodarstvo još podosta zaostaje za razvijenim zemljama.

2.1. Povijesni razvoj poticanja poduzetništva u Hrvatskoj

Razvoj poduzetništva na području Republike Hrvatske započeo je davnih dana te se nastavio sve do današnjeg vremena.

U Hrvatskoj je 1991.godine osnovana prva inicijativa čija je namjena bila uvođenje institucijske potpore prema tadašnjim načelima za poticanje poduzetništva. Prva takva inicijativa osnovana je na području Siska kao dio strategije poduzetničkog inkubatora ELICON u sklopu tadašnje Željezare Sisak d.d. No, zbog posljedica izbijanja rata te konfuznog menadžmenta, poduzetnički inkubator prestao je djelovati. Zatim je 1996. godine osnovan poduzetnički inkubator PORIN koji je nudio usluge i podupirao nove poduzetnike na području grada Rijeke. Vlade Republike Hrvatske i Hrvatska gospodarska komora 1992. godine osnovale su CROATEH d.o.o. Sljedeće godine, pokrenuta je prva privatna inicijativa te prvi Centar za poduzetništvo d.o.o. Svrha osnutka i rada centra bila je primjena rezultata koji su nastali kao dio rada međunarodnog projekta „Menadžment i poduzetništvo 1000 programa ulaganja za mala i srednja poduzeća.“ 1994. godine oformljen je prvi tehnološki park kao dio poduzeća Končar. Prvobitna funkcija tehnološkog parka bila je zbrinjavanje djelatnika koji svoje koncepcije nisu uspjeli provesti u matičnom poduzeću. Danas tehnološki park funkcionira kao Tehnološki park Zagreb. 1996. godine SR Njemačka i tadašnje Ministarstvo znanosti i tehnologije otvaraju tehnološke centre za stvaranje inovativnih i visokotehnoloških pothvata. Uz SR Njemačku, Hrvatskoj je 1997. godine pomoć pružila i Italija te je osnovan Poslovno-inovacijski centar Hrvatska (BICRO) u Zagrebu. Iste godine osnovan je i Probni program poticaja malog gospodarstva. Program je sastavljen od aktivnosti i mjera za razvoj i ispostavu zdrave okoline za poduzetnički sektor. Mjere i aktivnosti su:

- promocija privatnog poduzetništva korištenjem raznih medija za stvaranje zdravih temelja i suradnje između poduzetnika i promotora,

- povoljni krediti koji se odobravaju putem županijskih uvjeta i javnih natječaja,
- stvaranje institucionalnih potpora,
- bespovratne potpore poduzetničkom sektoru na temelju uporabe Hrvatske mreže,
- popularizacija inovacija u sklopu koje se dodjeljuje potpora za tehničko-tehnološko procjenjivanje inovacija,
- pružanje edukacije za razvoj i napredak poduzetništva.³⁶

Također, 2012. godine počinje se provoditi prvi poduzetnički impuls čiji je cilj bio osnažiti razvoj poduzetništva i obrta kroz jačanje konkurentnosti u regiji, tehnološki razvoj i internacionalizaciju malog i srednjeg poduzetništva.³⁷

2.2. Vrste poduzeća prema pravnom ustroju

Na području Republike Hrvatske Zakonom o trgovačkim društvima usvojeni su pravni oblici poduzeća i dijele se na:

- javna trgovačka društva
- društvo s ograničenom odgovornošću
- dionička društva
- komanditna društva

Javna trgovačka društva mogu osnovati najmanje dvije ili više osoba zbog trajnog vršenja poslovnih djelatnosti pod osnovanim poduzećem. Svaki član sudjeluje u stvaranju imovine društva na način da prilaže određeni kapital. Također, svaki član odgovoran je za postupke društva te je dužan odgovarati vjerovnicima cjelokupnom imovinom koju posjeduje. Svako društvo postavlja na lidersku poziciju jednu osobu čija je glavna funkcija vođenje društva i podnošenje rezultata poslovanja svim članovima društva.³⁸

Društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo kapitala kod kojega se pri osnivanju ulažu temeljni ulazi do visine ranije dogovorenog temeljnog kapitala. Ulagači u društvo dužni su odgovarati samo u okviru iznosa koji su uložili u temeljni kapital društva. Društvo može biti osnovano od strane samo jedne osobe, a članovi društva mogu postati pravne i fizičke osobe. Prilikom osnutka društva osnivaatelji upisuju društvo u sudski registar da bi ono postalo pravna osoba. Imovina članova društva i imovina društva striktno su odvojene, te članovi društva nisu

³⁶ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.28]

³⁷ Bobera D., Hunjet A., Kozina G. (2015.) Poduzetništvo, Sveučilište sjever, Varaždin [str.31]

³⁸ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str.72-73]

odgovorni za obveze društva. Ovlaštena tijela koja su dio ustrojstva društva su uprava i skupština društva. U nadležnosti uprave obavljaju se razni poslovi poput izrade financijskih izvješća, vođenja knjiga poslovnih udjela društva, zastupanja društva i sl. Upravu može činiti jedan ili više članova, te se nudi i mogućnost članstva stranima državljanima.

Dionička društva su trgovačka društva kapitala u čijem djelovanju sudjeluju članovi koji su ujedno dioničari društva. Dioničari društva svojim doprinosima sudjeluju u temeljnom kapitalu društva. Dakle temeljni kapital dijeli se na podjednake dijelove, odnosno dionice. Dionice se definiraju kao vrijednosni papiri koji omogućuju posjedovatelju prava vlasništva u određenom dioničkom društvu. Postoje dvije osnovne vrste dionica, redovite i povlaštene. Redovite dionice svojem vlasniku omogućuju pravo glasa za vrijeme održavanja glavne skupštine te pravo na isplatu dividendi. Posjedovanje povlaštenih dionica omogućuje vlasniku pravo na unaprijed utvrđenu dividendu ne vodeći računa o dobiti, pravo prvenstva kod isplate ostatka likvidacijskog iznosa te pravo prvenstva kod isplate dividendi.

Komanditno društvo je trgovačko društvo koje nastaje ujedinjavanjem dviju ili više osoba zbog izvršavanja polovnih djelatnosti u sklopu zajedničkog poduzeća. Komanditno društvo čine dvije vrste sudionika, tj. članova:³⁹

- komplementarni članovi su članovi koji imaju funkciju odgovarati za obveze društva svom imovinom koju posjeduje
- komanditori su članovi koji imaju obvezu odgovarati samo do visine iznosa koji su uložili u društvo
- komanditori koji ne posjeduju pravo odlučivanja, već samo pravo uvida u poslovne knjige

2.3. Poduzetnička infrastruktura

U Hrvatskoj poduzetničku infrastrukturu čine institucije za poticanje i razvoj gospodarstva (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije, Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora i Europski fondovi) te poduzetničke potporne institucije (poduzetnički centri, poduzetničke zone, poduzetnički inkubatori, poslovni parkovi, tehnološki parkovi, razvojne agencije i centri kompetencije). Usprkos ustrajnom radu velikih institucija koje svojim djelovanjem potiču razvoj gospodarstva u Hrvatskoj, to nije dovoljno. Stoga, postoje i

³⁹Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavanskom Brodu, Slavonski Brod [str.73-74]

poduzetničke potporne institucije koje brže pristupaju regionalnim i lokanim poduzetnicima te pružaju potrebnu potporu. Definiraju se kao poslovni subjekti koji primjenjuju programe orijentirane na razvoj poduzetništva i poticajnog okruženja u poduzetništvu. Prema podacima koji su dobiveni putem istraživanja Jedinственog registra poduzetničke infrastrukture u 2020. godini, u Hrvatskoj je registrirano 496 institucija koje nude usluge sektoru malog i srednje poduzetništva. Svrha djelovanja potpornih institucija je doprinijeti osnaživanju konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva, privlačenju novih investitora, smanjenju nezaposlenosti otvaranjem novih radnih mjesta, poticanju inovativnosti te korištenju novih tehnologija.⁴⁰

Poduzetnički centri su središta stručne i edukativne pomoći poduzetnicima za operativno provođenje mjera koje potiču razvoj poduzetništva na lokalno i regionalnoj razini. Prema zakonskim odredbama, poduzetnički centri nadziru razvoj poduzetništva, povezanost poduzetnika, internacionalizaciju poslovanja te rast i razvoj poslovnih subjekata. Kao mjesta stručne i edukativne pomoći, razvijaju se u svima općinama, gradovima i županijama na području Hrvatske.⁴¹ Svoj sustav informiranja temelje po uzoru na praksu u razvijenim zemljama.

Poduzetničke zone su specijalna područja namijenjena vršenju različitih gospodarskih aktivnosti. Osnovna namjena poduzetničkih zona je zajedničko upotrebljavanje infrastrukturno opremljenog prostora u okviru zone, što uvelike pomaže poduzetnicima pri racionalizaciji poslovanja. Poduzetničke zone poduzetnicima omogućuju razne pogodnosti poput smanjenih komunalnih doprinosa, mogućnost prodaje zemljišta uz odgođeno plaćanje i nižih cijena zemljišta. Cilj poduzetničkih zona je unaprijediti poslovanje postojećih poduzetničkih subjekata, privući investitore i strane poduzetnike, poduprijeti nove poduzetničke pothvate, povećati zaposlenost i smanjiti zaostajanje hrvatskog gospodarstva.

Poduzetnički inkubatori su mjesta u kojima se okupljaju novi poduzetnici, odnosno one osobe koje tek ulaze u svijet poduzetništva. Predstavljaju oblik potpore koje služe za olakšavanje poslovanja novim poduzetnicima u ranim fazama poslovanja. Korisnicima koji zadovoljavaju potrebne uvjete daje se tehnička i financijska pomoć koja je potrebna svakom poduzetniku početniku pri razvoju djelatnosti i opstanku na tržištu. Unutar samog inkubatora dostupne su i usluge poput administrativnih servisa, računovodstva te stručne pomoći. Razdoblje pružanja pomoći i potpore poduzetnicima početnicima je od prve do treće godine poslovanja.

⁴⁰<https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 02.09. 2022.

⁴¹ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str.187]

Poslovni parkovi su parkovi čija se djelatnost bazira na privlačenje domaćih i stranih investitora. Korisnici poslovnih parkova imaju mogućnost korištenja poslovnih prostora po smanjenim cijenama. U Hrvatskoj je u 2019. i 2020. godini zabilježen jedan poslovni park čije se sjedište nalazi u Dardi.

Tehnološki parkovi predstavljaju zone malog gospodarstva te pružaju usluge za dugoročno rješavanje potreba poduzetnika za poslovnim prostorima te nude zajedničko korištenje infrastrukture. U tehnološkim parkovima stručnjaci i poduzetnici surađuju u realizaciji gospodarskih ciljeva čije je poslovanje temeljeno na novim tehnologijama. Tehnološki parkovi, za razliku od poslovnih parkova čije je djelovanje okrenuto proizvodnji i poslovanju, na prvo mjesto stavljaju znanstveno-istraživačke djelatnosti. Zbog toga su uglavnom pozicionirani blizu istraživačkih centara i visokoobrazovnih institucija te privlače mlade talentirane stručnjake i vrhunske stručnjake.

Razvojne agencije svojim radom potiču i provode projekte kojima je cilj utjecati na razvoj gospodarstva na županijskoj i lokalnoj razini. To su pravne osobe čiji je rad reguliran Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske i osnivaju ih lokalne samouprave ili područne samouprave.

Centri kompetencija svoj rad usmjeravaju na primijenjena i razvojna istraživanja te na komercijalizaciju njihovih rezultata. Provode razvoj vještina kroz obrazovanje i istraživačke projekte te se financiraju putem bespovratnih sredstava. Ciljevi djelovanja centara su osnaživanje inovacijskog okruženja, povećanje broja istraživačkih procesa te razvoj poslovnog sektora. Rad centara kompetencija mora biti usklađen s uvjetima Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske.⁴²

3.4. Pokretanje poduzetničkog pothvata

U Hrvatskoj je moguće otvoriti dva oblika poduzeća – klasični fizički oblik poduzeća i virtualni oblik, odnosno on-line poduzeće. Mogućnost osnivanja on-line poduzeća postoji od 2020. godine te se može otvoriti putem informacijskog sustava Start. Pokretanje poduzetničkog pothvata na daljinu moguće je odraditi u roku od tri do pet dana bez punomoćnika. Otvaranje obrta moguće je putem platforme E-obrti.⁴³

Elektroničkim putem može se otvoriti društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) i jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.). Navedena društva razlikuju se po

⁴² <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 02.09. 2022.

⁴³ <https://aestus.hr/sto-trebate-znati-ako-planirate-osnovati-tvrtku/> preuzeto 04.09.2022.

pravnom obliku, troškovima i načinu registracije, načinu na koji su poduzeća odgovorna za obveze i po vođenju poslovnih knjiga.

Obrt je poslovna organizacija koja posjeduju najdužu tradiciju u hrvatskom gospodarstvu. Osnivanje obrta jednostavno je te ne zahtijeva temeljni kapital. Obrt se može otvoriti fizičkim putem u uredu državne uprave u nadležnom gradu ili županiji te virtualno putem e-aplikacije. Iznos troškova pri otvaranju obrta ne bi trebao iznositi više od četiristo kuna. Prednosti obrta su:

- lagan i brz postupak otvaranja i zatvaranja,
- jednostavno vođenje knjigovodstva,
- paušalno oporezivanje,
- obračunavanje poreza na dodatnu vrijednost prema naplaćenim ulaznim i izlaznim fakturama.⁴⁴

S druge strane postoje i nedostaci koje donosi obrt, a jedan od njih je obavezna potrebna stručna osposobljenost ili majstorski ispit. Također, obrtnik za sve svoje obveze odgovara cjelokupnom imovinom.

Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.) vrlo je popularan gospodarski subjekt u Hrvatskoj zbog lakoće otvaranja i niskih troškova. Iznos temeljnog kapitala pri otvaranju je izrazito mali, iznosi samo deset kuna. Sveukupni troškovi pokretanja društva iznose oko osamsto kuna. Društvo se može sastojati od jednog direktora ili tri osnivača. Stopa oporezivanja dobiti je stalna i iznosi 20%. Negativno je to što je društvo dužno 25% dobiti spremati u rezerve.

Društvo s ograničenom odgovornošću (d.o.o.) predstavlja društvo kapitala čiji su troškovi pri otvaranju poduzeća oko četiri tisuće kuna. Temeljni kapital koji je potreban pri realizaciji otvaranja poduzeća iznosi oko dvadeset tisuća kuna. Prednosti osnivanja i posjedovanja vlasništva društva je to što društvo može imati više osnivatelja, a ulogi ne moraju biti jednako raspodijeljeni. Odgovornost svakog osnivača je limitirana te je stopa oporezivanja dobiti stalna i iznosi 20%. Nedostaci osnivanja društva uključuju dvojno knjigovodstvo, poreznu obvezu, strogu zakonsku regulativu, visoke troškove otvaranja društva i temeljnog kapitala.⁴⁵

⁴⁴ <https://aestus.hr/sto-trebate-znati-ako-planirate-osnovati-tvrtku/> preuzeto 04.09.2022.

⁴⁵ <https://rada.hr/razlika-izmedu-pravnih-oblika-tvrtki-obrt-j-d-o-o-i-d-o-o-sto-otvoriti/>, preuzeto 04.09.2022.

3. POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE I OBVEZE PODUZETNIKA

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske stvoren je Hrvatski porezni sustav, točnije 1993. godine. Prvobitno je oblikovan po principu germanskih poreznih sustava te se neprestano kroz godine mijenjao. Najveće promjene Porezni sustav doživljava 2013. godine ulaskom Hrvatske u Europsku uniju. Otad se praksa i pravila oporezivanja nastoje prilagoditi i približiti sustavima oporezivanja zemalja unutar Europske unije. Također, u skladu s razvitkom informatizacije omogućena su sva izvještavanja, prikupljanja podataka, administracija, zatim i mogućnost davanja poreznih prijava i namirenje svih obveza koje su vezane uz oporezivanje, elektroničkim putem. Elektronička komunikacija omogućuje bržu i efikasniju razmjenu podataka i administraciju stoga je to budućnost u svakodnevnom provođenju svih poreznih propisa. U poreznom sustavu u Republici Hrvatskoj postoji više vrsta poreza te se mogu klasificirati na sljedeći način:

1. Porezi koji se tiču samo državnog proračuna,
2. Zajednički porezi koji su vezani uz državne i lokane teritorijalne jedinice,
3. Porezi koji su u svojem ukupnom iznosu prihodi županijama, gradovima i općinama.⁴⁶

Porezi koji su vezani uz državu, odnosno državni porezi ulaze u prihod državnog proračuna.

3.1. Porez na dodanu vrijednost

„Zakonom je određeno da je porezni obveznik svaka osoba, i pravna i fizička koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti.“⁴⁷

Prema definiciji, odnosno prema zakonu, bez obzira na status pravne ili fizičke osobe, odnosno imali li vlastito poduzeće ili je zaposlena te postiže li određena djelatnost pozitivne ili negativne rezultate, dužna je platiti porez.

Nadalje, poreznim obveznikom postaje i osoba koja se bavi djelatnošću povremene isporuke novih prijevoznih sredstava izvan Republike Hrvatske. Takvu djelatnost mogu obavljati svi hrvatski građani i ministarstva.

⁴⁶ Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M., (2018) Porezni vodič u Republici Hrvatskoj [str.1]

⁴⁷ Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M., (2018) Porezni vodič u Republici Hrvatskoj [str.7]

Porezni obveznik koji u tuzemstvu odrađuje razne isporuke roba i usluga te podliježe poreznom sustavu na području Republike Hrvatske, ali na tom području nema prebivalište ili boravište, sjedište ili obavlja kakvu poslovnu djelatnost. Porezni obveznici čije se sjedište nalazi izvan područja Europske unije primorani su svojega poreznog zastupnika prijaviti kao osobu koja podliježe poreznom sustavu, odnosno primorana je plaćati PDV. S druge strane, porezni obveznici koji posluju unutar Europske unije, nisu primorani svojeg zastupnika prijaviti u porezni sustav, dužni su ga samo imenovati.⁴⁸

Ukoliko gospodarsku ili bilo koju drugu djelatnost obavljaju tijela državne vlasti ili uprave te lokalne ili regionalne samouprave, također podliježu poreznom sustavu.

Tablica 1: Prikazuje predmet oporezivanja i poreznu osnovicu

Predmet oporezivanja	Porezna osnovica
Isporuka roba u tuzemstvu koju odrađuje porezni obveznik uz određenu naknadu za odrađenu djelatnost.	Naknada za isporučenu robu.
2. Roba ili usluga koje je stečena unutar područja Europske unije uz određenu naknadu u tuzemstvu.	Obuhvaćeno je sve što isporučitelj treba dobiti od strane stjecatelja
3. Isporuka sljedećih, odnosno novih vozila	Uključuje naknadu za isporuku novog vozila
4. Odrada usluga u tuzemstvu od strane poreznog obveznika uz određenu naknadu	Naknada za odrađenu uslugu.
5. Uporaba dobara koji su dio službene (poslovne) imovine poreznog obveznika u svrhu njegovih privatnih potreba ili privatnih potreba njegovih djelatnika odnosno ukoliko se s navedenim sredstvima raspolaže bez naknade, a za ta sredstva je odbijen u cijelosti ili djelomično pretporez.	Nabavna cijena korištenih dobara ili ukoliko je cijena nepoznata, uzima se visina troškova koji su utvrđeni prilikom isporuke.
6. Uporaba dobara koji su dio službene (poslovne) imovine poreznog obveznika u svrhu njegovih privatnih potreba ili	Cjeloukupni trošak za obavljanje usluga.

⁴⁸ Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M., (2018) Porezni vodič u Republici Hrvatskoj [str.8]

	privatnih potreba njegovih djelatnika za koja je u cijelosti ili djelomično odbijen pretporez.	
7.	Odrada usluga za privatne potrebe poreznog obveznika ili za privatne potrebe njegovih djelatnika, bez naknade.	Cjeloukupni trošak obavljanja usluga.
8.	Uvoz roba ili usluga	Carinska vrijednost koje se utvrđuje prema carinskim pravilima.

Izvor: Vlastiti rad autorice prema: <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>

Preuzeto 30.08.2022.

U prethodnoj tablici 1. definirani su predmeti oporezivanja prema čl.4.Zakona o PDV-u i čl. 2. i 3. Pravilnika o PDV-u . Također, navedena je i porezna osnovica koja se provodi prilikom isporuke roba i usluga te se provodi prema čl. 33. Zakona o PDV-u i čl. 41. do 45. Pravilnika o PDV-u.

Kod isporuke robe ili obavljanja određene usluge kod obračuna PDV-a, osnovica je naknada. Naknada se definira kao podmirenje svih obveza koju isporučitelj prima ili treba primiti od kupca, tj, naručitelja. Uključuje subvencije i cijenu isporučene robe ili pružane usluge.

Stopa PDV-a omogućuje da se PDV obračunava prema stopi koja vrijedi prilikom trajanja ili nastanka slučaja koji se oporezuje. Stope PDV-a određene su prema članku 38. Zakona o PDV-u te članku 47. Pravilnika o PDV-u, te se primjenjuju od prvog siječnja 2014. godine, a dijele se na:

- standardnu stopu od 25%,
- sniženu stopu od 13%,
- sniženu stopu od 5%.

Snižena stopa od 13% vrijedi za razne usluge poput: usluga smještaja (polupansiona ili punog pansiona u hotelima, kampovima i sl.), usluga prehrane u ugostiteljstvu. Zatim uključuje i dječju hranu, ulaznice za koncerte, gnojivo za pesticide, električnu energiju, časopise i novine i sl.

Snížena stopa od 5% vrijedi većinom za prijeko potrebne artikle koji su u svakodnevnoj ljudskoj upotrebi poput: kruha, mlijeka, hrane za dojenčad, lijekova koji se mogu izdati uz recept, razne medicinske opreme i sl.⁴⁹

3.2. Porez na dobit

Trenutni zakon koji je vezan uz porez na dobit naziva se Zakon o porezu na dobit te je donesen 1. siječnja 2017. godine. Zakon o porezu na dobit određuju tri pravilnika: Pravilnik o porezu na dobit, Pravilnik o postupku sklapanja prethodnog sporazuma o transfernim cijenama i Pravilnik o postupku i načinu korištenja prava na porez po tonaži broda. Osim navedenih pravilnika uz Zakon o porezu na dobit vežu se i Zakon o računovodstvu, Međunarodni standardi financijskog izvještavanja te Hrvatski standardi financijskog izvještavanja.⁵⁰

Sve izmjene koje se vežu uz Zakon o porezu na dobit objavljuju se u Narodnim novinama.

Porezni obveznik predstavlja određeno trgovačko društvo, pravnu ili fizičku osobu koja je rezident u Republici Hrvatskoj. Također, porezni obveznik samostalno odrađuje određenu gospodarsku djelatnost s ciljem dobivanja dohotka, dobiti ili ostalih prihoda. Porezni obveznik na dobit može biti i inozemni poduzetnik (nerezident) koji posjeduje tuzemnu poslovnu jedinicu, fizička osoba koja je u prethodnom poreznom razdoblju ostvarila novčanu dobit veću od 7.500.000, 00 kn i sl.

Za stjecanje statusa „pravne osobe“ (trgovačkog društva, komanditnog društva, dioničkog društva, društva s ograničenom odgovornošću i sl.) potrebno je odraditi upis u sudski registar. Prilikom upisa u sudski registar potrebno je ispuniti određene uvjete i priložiti sljedeću dokumentaciju:

- rješenje za upis u sudski registar,
- sklopljeni ugovor koji je vezan uz najam prostora za obavljanje poslovne djelatnosti,
- sklopljeni ugovor o računovodstvenim poslovima, ukoliko poslovna jedinica ne posjeduje vlastiti računovodstveni odjel,
- potrebne obrasce koji su vezani uz Prijavu, činjenica neophodnih prilikom oporezivanja,
- obavijest o poslovnom subjektu i njegovu razvrstavanju po NKD-u 2007.,

⁴⁹ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 30.08.2022

⁵⁰ Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M., (2018) Porezni vodič u Republici Hrvatskoj [str.65]

- priložena fotokopija o otvorenom žiroračunu u odabranoj banci.⁵¹

Uz porez na dobit veže se i stopa poreza na dobit, odnosno iznos koji je potrebno ostvariti. Porezno razdoblje je razdoblje u trajanju od godine dana. Porezna osnovica predstavlja razliku prihoda i rashoda koji su nastali prije obračuna poreza na dobit te je prema Zakonu o porezu na dobit, uvećana ili umanjena. Ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi do 7.500.000,00 kn tada vrijedi stopa poreza na dobit od 10%, a ukoliko su prihodi veći od 7.500.000,00 kn, tada se uzima stopa od 18%.⁵²

3.3. Porez na dohodak

Porez na dohodak utvrđen je pomoću dva zakona: Zakonom o porezu na dohodak i Zakonom o lokalnim porezima. Dohodak predstavlja razliku između primitaka i izdataka koji su ostvareni i nastali u identičnom poreznom razdoblju. Porez na dohodak utvrđuje se u jednoj godini, ali može trajati i kraće, ovisno o razlozima uzrokovanih višom silom kao što su smrt ili rođenje poreznog obveznika. Primici predstavljaju sva ekonomska dobra i usluge koje je porezni obveznik ostvario u poreznom razdoblju. S druge strane, izdaci se odvijaju zbog dobivanja primitka odljevom određene novčane vrijednosti.⁵³

Prihod od poreza na dohodak smatra se zajedničkim porezom te se raspoređuje između županija, gradova i općina prema odredbama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave.

Svaka fizička osoba smatra se poreznim obveznikom na dohodak što znači da su obveznici svi rezidenti i nerezidenti na području Republike Hrvatske. Također, poreznim obveznikom na dohodak smatra se i svaki obrtnik koji ostvaruje primitke prilikom obavljanja samostalne djelatnosti, odnosno obrta. Porezna uprava određuje mjesečni predujam poreza na dohodak te je svaki obrtnik oslobođen plaćanja predujmova poreza na dohodak do početka podnošenja prve porezne prijave u jednoj godini. Država omogućuje svakom obrtniku, kao poreznom obvezniku, razne olakšice poput potpore za zapošljavanje, razna istraživanja za razvoj i sl. Također postoje o porezne stope na dohodak koje vrijede za obrtnike te one iznose 20% i 30%. Porezna osnovica

⁵¹ Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M., (2018) Porezni vodič u Republici Hrvatskoj [str.66]

⁵² <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 30.08.2022

⁵³ Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M., (2018) Porezni vodič u Republici Hrvatskoj [str.121]

poreza na dohodak sastoji se od dohotka od obrta koji je umanjen za gubitak koji je prenesen te osobni odbitak.⁵⁴

3.4. Porez na dodanu vrijednost

Porez na dodanu vrijednost dužan je platiti svaki obrtnik koji je porezni obveznik te isporučuje robu ili pruža određenu uslugu s u prethodnog godini ostvarenom vrijednošću većom od 300.000,00 kn. Svaki obrtnik dužan je utvrditi i obračunati obvezu plaćanja PDV-a za razdoblje oporezivanja te predati Poreznoj upravi do svakog 20.-og u mjesecu.⁵⁵ Također, ako je u vremenskom periodu oporezivanja iznos pretporeza veći od iznosa porezne obveze, obrtnik ima pravo na odbitak poreza.

3.5. Prirez porezu na dohodak

Prirez porezu na dohodak plaća svaki porezni obveznik u čijem je prebivalištu ili boravištu lokalna samouprava (gradska ili općinska) odredila obvezu plaćanja. Iznos poreza na dohodak uzima se kao porezna osnovica.⁵⁶

Tablica 2. Stopa plaćanja prireza porezu na dohodak

STOPA/IZNOS	
OPĆINA	Do 10%
GRAD ispod 30.000 stanovnika	Do 12%
GRAD iznad 30.000 stanovnika	Do 15%
GRAD ZAGREB	Do 18%

Izvor: Vlastiti rad autorice prema:

https://www.poreznauprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx
preuzeto 27.08.2022.

Iznos stope plaćanja prireza porezu na dohodak raste s obzirom na veličinu i broj stanovnika u gradovima.

⁵⁴ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

⁵⁵ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

⁵⁶ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

3.6. Porez na cestovna motorna vozila

Svaka pravna i fizička osoba koja u svojem vlasništvu posjeduje cestovno motorno vozilo dužna je na dan registracije vozila kojega posjeduje platiti porez na cestovna motorna vozila. Obveza plaćanja poreza na cestovno motorno vozilo izvršava se jednom na godinu u vrijeme registracije ili ovjere produženja prometne dozvole cestovnih motornih vozila (osobni automobil, motocikli, laki četverocikli i četverocikli do 10 godina starosti).⁵⁷ Visina plaćanja ovisi o jakosti motora koja se iskazuje u kW te ovisi o godini proizvodnje motornog vozila.

3.7. Porez na plovila

Svaka osoba koja posjeduje plovilo na području Republike Hrvatske podliježe plaćanju poreza. Visina plaćanja poreza ovisi o dužini plovila koje je iskazano u metrima, o tome posjeduje li plovilo kabinu ili ne, te o jakosti motora koje je iskazano u kW.⁵⁸ Porez na plovila plaća se jednom na godinu u roku od 15 dana od primitka rješenja o utvrđivanju visine poreza.

3.8. Porez na potrošnju

Porez na potrošnju obvezna je platiti svaka pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljske djelatnosti. Dakle, svaki ugostitelj tj. obrtnik podliježe plaćanju poreza na potrošnju.⁵⁹ Cijena pića koje se prodaje u ugostiteljskom objektu zapravo je porezna osnovica. Prema odluci lokalne samouprave, odnosno grada ili općine, određuje stopu poreza koja najviše može dosežati do 3%.

3.9. Porez na nasljedstva i darove

Sva naslijeđena ili stečena imovina i dar koju primi fizička i pravna osoba po drugoj osnovi bez naknade, na području Republike Hrvatske, podliježe plaćanju poreza. Nakon utvrđivanja porezne obveze te odbitka dugova i troškova koji su vezani uz imovinu na koju se plaća porez, odnosno nakon što odluka postane pravomoćna od strane nadležnog državnog tijela ili suda, uplaćuje se potreban iznos za gotov novac, vrijednosne papire, pokretnine i tržišnu vrijednost novčanih tražbina. Iznos stope poreza na nasljedstva i darove je 4%.⁶⁰

⁵⁷ https://www.poreznauprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/porez_cestovna_motorna_vozila.aspx, preuzeto 31.08.2022.

⁵⁸ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

⁵⁹ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

⁶⁰ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

3.10. Porez na promet nekretninama

Takva vrsta poreza primjenjuje se u slučaju kada porezni obveznik - obrtnik, stekne pravo vlasništva na nekretninu u Hrvatskoj u slučaju kada se na takvu vrstu stjecanja ne traži plaćanje poreza na dodatnu vrijednost.⁶¹ Prilikom utvrđivanja PDV-a, tržišna vrijednost nekretnine postaje porezna osnovica. Stopa po kojoj se naplaćuje porez na nekretnine iznosi 3%.

3.11. Porez na kuće za odmor

Obrtnik koji posjeduje kuću za odmor smatra se obveznikom plaćanja poreza. Samostalni stambeni objekt ili objekt u sklopu stambene jedinice koji se koristi povremeno ili sezonski spada u kategoriju kuća za odmor. Lokalna samouprava (općina ili grad) određuju visinu plaćanja PDV-a u iznosu od 5,00 do 15,00 kn po četvornome metru površine koja se smatra korisnom.⁶²

3.12. Porez na korištenje javnih površina

Javna površina definira se kao svaka površina čija je namjena javna, odnosno čije je korištenje dostupno svakom građaninu. U to su uključene javne zelene površine, pješačke zone i staze, trgovi, parkovi, dječja igrališta, otvoreni odvodni kanali i sl. Namjenu i korištenje javnih površina određuje i propisuje lokalna jedinica.

3.13. Porez na automate za zabavne igre

Porezni obveznik je obrtnik koji automate za zabavne igre posjeduje u svrhu ostvarenja profita, odnosno koji automate daje na uporabu u javnim i zabavnim klubovima, ugostiteljskim objektima, itd. Osnovica su sve vrste automata za zabavne igre izuzev biljara koji su u vlasništvu Hrvatskog biljarskog saveza. Stopa poreza obračunava se mjesečno i iznosi 100 kn po svakom automatu.

3.14. Porez na dobitke igara na sreću

Postoji više vrsti igara na sreću kao što su lutrijske igre, igre u casinima i igre klađenja. Porezni obveznik za svaku od navedenih vrsta igara je osoba koja je stekla određeni dobitak. Također,

⁶¹ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

⁶² <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 31.08.2022

svaka osoba koja se bavi takvom ili sličnom poslovnom djelatnošću podliježe poreznom sustavu. Što se tiče lutrijskih igara, osnovica koja se obračunava na novčane dobitke ovisi o visini stečenog iznosa. Stopa PDV-a, isto kao i osnovica, ovisi o dobivenom iznosu te može iznositi od 10% do 30%. Za igre u casinima, osoba koja priređuje takvu vrstu igara na sreću dužna je plaćati porez, dok za obračun osnovice postoje mjesečna i godišnja naknada. Stopa poreza također se dijeli na mjesečnu naknadu od 15% do 25% i godišnju naknadu u iznosu od 500.000,00 kn i 300.000,00 kn. Kod igara klađenja također postoji mjesečna i godišnja naknada koja se tiče obračuna osnovice, a također postoji i kod stope poreza. Stopa poreza na mjesečnoj razini iznosi 5%, dok na godišnjoj razini iznosi 1.000.000,00 kn (klađenje pomoću samoposlužnih terminala i mjesta uplate) i 3.000.000,00 kn (on-line klađenje).⁶³

⁶³ <https://www.porezna-uprava.hr/PdviEu/Stranice/PDViEU.aspx>, preuzeto 01.09.2022.

4. INSTITUCIJE ZA POTPORU I RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Uz svaki novi ili sekundarni poduzetnički pothvat veže se visoka razina pojave rizika, stoga je vrlo bitno pružiti svakom kreatoru, tj. poduzetniku određenu vrstu potpore. Uspjeh, realizacija i opstanak poduzetničke ideje i procesa upravo su u velikoj mjeri povezane s organizacijom unutar države i postojećim ustanovama koje razvijaju potporne poduzetničke programe. U posljednje vrijeme kako u cijeloj Europskoj uniji, tako i u Hrvatskoj, vrlo je aktualno malo i srednje poduzetništvo. Europska unija prepoznala je trendove u suvremenom poduzetništvu te upravo u segmente malog i srednjeg poduzetništva usmjerava većinu svojih potpora. S obzirom na to da se Republika Hrvatska od 1. srpnja 2013. godine nalazi u Europskoj uniji, prakticira upravo navedenu politiku te djelovanje svojih ustanova preusmjerava u tom smjeru.

Na području Republike Hrvatske postoji nekoliko institucija koje pružaju određene potpore novim i postojećim poduzetnicima te konstantno rade na razvoju novih programa razvoja. Ustanove koje potiču razvoj gospodarstva u Hrvatskoj su:

- Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja,
- Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HABOR),
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG BICRO),
- Hrvatska gospodarska komora,
- Hrvatska obrtnička komora,
- Europski fond za regionalni razvoj,
- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva (CEPOR).

4.1. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja predstavlja stožernu ustanovu s jasno postavljenim strategijama, smjerovima, planovima i programima koji počivaju na načelima zelenog i kružnog gospodarstva. Jedna od glavnih politika Ministarstva je rad na povećanju konkurentnosti i unapređenju mikro, malog i srednjeg poduzetništva. Također, svoje djelovanje Ministarstvo nastoji usmjeriti ka primjeni inovacija i tehnologija, intelektualnom i industrijskom vlasništvu, stvaranju noviteta u trgovini i buđenju industrije. U suradnji s drugim nadležnim institucijama, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja sudjeluje i u upravljanju strategijama koje su vezane uz državnu imovinu, zatim u izradi raznih analiza rekonstruiranja trgovačkih društava, provođenju nacionalne koordinacije djelatnosti unutar tržišta Europske unije i sl. Svi strateški

planovi usmjereni su prema povećanju konkurentnosti hrvatskog gospodarstva u Europskoj uniji te na globalnoj razini.⁶⁴

Uz razvoj i promicanje gospodarstva, uloga Ministarstva je i rad na promicanju te zaštiti okoliša. Ministarstvo svojim postavljenim strategijama nastoji promovirati održivi razvoj u hrvatskom gospodarstvu. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja ima postavljen i objavljen Provedbeni plan koji će se nastojati realizirati u vremenskom razdoblju od 2021. godine do 2024. godine. Provedbeni plan prati i ide u korak sa suvremenim dobom, tj. stavljen je naglasak na segmente koji su izrazito aktualni u trenutnom globalnom gospodarstvu, a to su digitalizacija, konkurentnost i umjetna inteligencija.

U provedbenom planu nalaze se sektori po kojima su navedene mjere koje se tiču razvoja gospodarstva, tj. poduzetništva. Neke od njih su:⁶⁵

1. Sektor za investicije : „Mjera s ciljem promocije i podrške investicijama“

Cilj mjere je privlačenje i poticanje investicija koje vode hrvatsku industriju prema većoj konkurentnosti, provođenju održivog razvoja i digitalizaciji. Takva politika trebala bi donijeti nova radna mjesta i ublažiti šokove na iznenađenja koja dolaze s globalnog tržišta.

2. Sektor za potpore i poduzetničku infrastrukturu: “Mjera za razvoj i unapređenje poduzetničke infrastrukture u cilju stvaranja poticajnog i konkurentnog poslovnog okruženja“

Cilj mjere je reforma poduzetničke infrastrukture kojom se nastoji osigurati podrška boljem radu i funkcioniranju poduzetničke infrastrukture. Ona je vrlo bitna stavka pri povećanju investicija i zaposlenosti, jednakom razvoju prema županijama te razvoju malih i srednjih poduzeća.

3. Sektor za industrijsku politiku: „Nacionalni plan industrijskog poduzetništva za razdoblje 2021. - 2027. godine.“

Programom koji je određen za razdoblje od 2020. godine do 2024. godine planirano je provođenje mjere poticanja poduzetništva i industrije kroz provođenje reindustrijalizacije gospodarstva u svrhu porasta proizvodnje u industriji i granama industrije u kojima se može razviti potencijalna prednost nad konkurencijom. Transformaciju Industrije 4.0 trebala bi omogućiti platforma za digitalizaciju. Očekuje se i povećanje produktivnosti i konkurentnosti

⁶⁴ <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065> 27.08.2022.

⁶⁵ <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065> 27.08.2022.

kroz kreditnu liniju HBOR-a. Završetak programa za razdoblje 2021. - 2027. godine očekuje se kroz tekuću 2022. godinu te je planirani trošak izrade u iznosu od 1.500.000,00 kn.

4. Sektor za unaprjeđenje i razvoj poduzetništva i obrta: „Mjera za zadružno poduzetništva i očuvanje i razvoj tradicijskih i umjetničkih obrta“

Mjera se provodi s ciljem očuvanja i razvoja tradicijskih obrta te poticanja razvoja zadružnog poduzetništva. Posljedice provođenja mjere su efikasniji i veći uspjeh na tržištu, napredak i rast gospodarstva, veća zaposlenost, povećanje prepoznatljivosti i konkurentnost proizvoda i usluga zadruga, zadržavanje postojeći radnih mjesta te otvaranje novih, poticanje inovativnosti uz korištenje tehnologija današnjice. Također, mjera obuhvaća i djelatnosti tradicijskih obrta s naglaskom na ručni rad i baštinu posebne zanatske vještine i umijeća. Kao rezultat provođenja mjere, očekuje se jačanje konkurentnosti umjetničkih i tradicijskih obrta te rast prepoznatljivosti njihovih proizvoda.

5. Sektor za unaprjeđenje i razvoj poduzetništva i obrta: „Mjera za stjecanje znanja i vještina za poduzetništvo“

Svrha provođenja mjere za stjecanje znanja i vještina za poduzetništvo je poticanje na stjecanje strukovnoga zvanja koja nedostaju na tržištu rada. Mjera, odnosno takva vrsta poticaja omogućuje mladim ljudima stjecanje vještina u strukovnim zanimanjima te lakši prijelaz iz obrazovnog sustava u sustav rada, odnosno omogućuje lakše zapošljavanje. Pravilnim i ujednačenim provođenjem mjere, svaki mladi čovjek na području Republike Hrvatske ima priliku, od rane dobi, stjecati poduzetničke vještine, znanja i kompetencije. Takav pristup ujedno i smanjuje broj nezaposlenih na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.

6. Služba za upravno-pravne poslove i registre u obrtu i poduzetništvu: „Mjera za Razvoj i održavanje Obrtnog registra i Razvoja i održavanja Središnjeg informacijskog sustava malog gospodarstva“

Mjerom se nastoji osigurati pravilno funkcioniranje svih aplikativnih metoda bez zastoja. Uz navedeno, svrha mjere je i rad na povećanju interaktivnosti s ostalim sustavima, mogućnost preuzimanja potrebnih podataka iz Obrtnog registra te povezivanje s bazama ostalih tijela koji su u nadležnosti javne vlasti. Pomoću modernizacije i korištenja blagodati koje nudi današnja moderna tehnologija, a koju posjeduje Središnji informacijski sustav, trebala bi se provesti digitalizacija i modernizacija javne uprave koja bi time postala dostupnija građanima te obrtnicima. Uvođenje nove aplikacije e-obrta uvelike bi olakšalo postupak upisa novih obrta i

statusnih promjena. Sve navedene radnje obrtnici bi odradili on-line, bez odlaska u ustanove nadležnih upravnih tijela.

Mjere koje su navedene su samo neke od mjera koje se mogu pronaći u Provedbenom planu Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za razdoblje od 2021. do 2024.godine. Mjere koje su navedene, vezane su uz gospodarstvo, poduzetništvo i industriju. Iz navedenog, može se uvidjeti kako Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja nastoji postavljenim programom, povećati konkurentnost hrvatskog gospodarstva, olakšati osnivanje novih poduzeća, povećati zaposlenost te iskoristiti blagodati današnje tehnologije za uvođenje inovacija u nadležna državna tijela, gospodarstvo i industriju.⁶⁶

4.2. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR)

Donošenjem Zakona o Hrvatskoj kreditnoj banci za obnovu, 12.lipnja 1992.godine, osnovana je Hrvatska banka za obnovu. Od dvanaestoga mjeseca 1995.godine banka mijenja ime te se otad naziva Hrvatska banka za obnovu i razvoj. Banka se definira kao izvozna i razvojna banka te izvozno kreditna agencija na području Republike Hrvatske. Svrha zbog koje je banka osnovana je rad na poticanju razvitka hrvatskog gospodarstva. Razvoj gospodarstva na području Republike Hrvatske nastoji potaknuti: raznim ulaganjima u fondove rizičnog kapitala, davanjem kredita, savjetovanjima u poslovanju, izdavanjem garancija i osiguranja izvoza od komercijalnih i političkih izvoza. HBOR svojim djelovanjem nastoji pomoći poduzetnicima pri ostvarenju i realizaciji poduzetničkih ideja, a time i ojačati hrvatsko gospodarstvo. Vlasništvo HBOR-a pripada Republici Hrvatskoj dok temeljni kapital čine uplate iz Državnog proračuna te on iznosi 7 milijuna kuna. Također, postoji šest djelatnosti kojima se bavi HBOR, te su one:⁶⁷

1. Financijska potpora za obnovu i razvoj hrvatskog gospodarstva,
2. Financijska potpora za infrastrukturu,
3. Poticaj za izvoz,
4. Potpora za razvoj malog i srednjeg poduzetništva,
5. Poticaj za zaštitu okoliša,
6. Osiguranje prilikom izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika.

⁶⁶ <https://mingor.gov.hr/UserDocsImages/GLAVNO%20TAJNI%C5%A0TVO/Strategija,%20planovi%20i%20ostali%20dokumenti/PROVEDBENI%20PROGRAM%20MINGOR-IZMJENE%20I%20DOPUNE-tekstualni%20dio.pdf>, preuzeto 28.08.2022.

⁶⁷ <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/>, preuzeto 29.08.2022.

Kroz 2021. godinu odobreno je 1797 plasmana koji su iznosili više od 7,7 milijardi kuna. Glavne aktivnosti u 2021. godini bile su usmjerene na kreditiranje što je rezultiralo s 1193 novih kredita u iznosima od 5 milijuna kuna. Odobreni krediti u većinskom iznosu namijenjeni su za nove investicije koje bi trebale doprinijeti povećanju konkurentnosti hrvatskih poduzetnika, zapošljavanju te ulaganju u nove tehnologije. Mali i srednji poduzetnici s 1108 odobrenih kredita bili su najbrojniji korisnici HBOR-ovih kredita u 2021. godini. Osim kreditiranja, aktivnosti HBOR-a u 2021. godini bavile su se i s ublažavanjem posljedica koje je ostavila pojava pandemije COVID-19 na hrvatsko gospodarstvo i poduzetništvo. Povodom pojave pandemije, u ožujku 2020. godine, HBOR je omogućio poduzetnicima korištenje moratorija i reprogram obveza koje su bile prethodno postavljene. Inicijalno odobreni moratorij omogućio je, ponajprije klijentima HBOR-a koji se bave turizmom, pravo na korištenje novog ili dodatnog moratorija. Za vrijeme trajanja moratorija HBOR nije naplaćivao naknadu ni redovitu kamatu svojim klijentima. Također, postavljeni su novi kreditni programi za obrtna sredstva s kamatnom stopom većom od 0%.⁶⁸ HBOR je osmislio način na koji bi potaknuo banke na češće odobravanje kredita poduzetnicima, uvođenjem novih metodama osiguranja i izdavanjem jamstava kojima se preuzima rizik od kredita u iznosu od 100%.

Uz COVID mjere, uvedene su i mjere vezane uz potres. Naime, za poduzetnike koji se odluče na poslovanje u potresom pogođenom području, odnosno u Sisačko-moslavačkoj županiji, vrijedi povoljnije kreditiranje i niža kamatna stopa.

„*Do no significant harm*“ predstavlja načelo koje se veže uz kriterij ocjene projekta.⁶⁹ Načelo je formirano u okviru NPOO-a te nalaže da ni jedna investicija koja se financira ne smije svojim djelovanjem negativno utjecati na okoliš, ekosustav, vodu, klimu te ostale ciljeve koji su postavljeni u okviru EU Green deala.

Tablica 3. Financijske informacije za razdoblje od 2019. do 2021. godine, u milijunima kuna

	2019.godin	2020.godina	2021.godina
a			
Ukupna imovina	26.446,49	28.680,36	28.249,99
Bruto krediti	26.571,11	27.197,29	26.329,34

⁶⁸ <https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2022/05/24.3.22.-HRV-Godisnji-financijski-izvjestaji-za-2021-HBOR-FINAL.docx> preuzeto 29.08.2022.

⁶⁹ <https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2022/05/24.3.22.-HRV-Godisnji-financijski-izvjestaji-za-2021-HBOR-FINAL.docx> , preuzeto 29.08.2022.

Ukupni kapital	10.267,10	10.354,62	10.567,73
ukupni prihodi	702,69	657,97	728,64
Ukupni rashodi	(547,64)	(578,63)	(541,56)
Dobit	155,05	79,34	187,08
Kamatni prihodi	664,59	621,34	676,17
Kamatni rashodi	(311,56)	(244,19)	(184,61)
Neto kamatni	353,03	377,15	491,56

Izvor: <https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2022/05/24.3.22.-HRV-Godisnji-financijski-izvjestaji-za-2021-HBOR-FINAL.docx>, pregledano 29.08.2022.

U tablici, prema financijskom izvještaju za 2021.godinu, prikazani su sljedeći podaci: ukupna imovina, bruto krediti, ukupni kapital, ukupni prihodi, ukupni rashodi, dobit, kamatni prihodi, kamatni rashodi te neto kamatni. U tablici su za sve podatke navedeni iznosi koje je svaki podatak bilježio kroz 2019., 2020., 2021. godinu. Vidljivo je kako ukupna imovina HBOR-a bilježila rast u 2020. godinu s obzirom na stanje u 2019. godini. Zatim, ukupna imovina doživljava blagi pad u 2021. godini. Što se tiče bruto kredita najveći iznos zabilježen je u 2020. godini, a ukupni kapital je u svakoj navedenoj godini približno u istom iznosu s malim brojčanim odstupom. Skoro ujednačeno kretanje prikazuju i ukupni rashodi i kamatni prihodi. U 2021. godini rastu ukupni prihodi, dobit i neto kamatni dok padaju kamatni rashodi.

4.3. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO)

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije postoji od 2014. godine i nastala je spajanjem dviju hrvatskih agencija, Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG INVEST) i Poslovno-inovacijske agencije Republike Hrvatske (BICRO). Agencija se smatra, uz Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, najvažnijom institucijom za poticanje malog gospodarstva te rasta i razvoja poduzetništva na području Republike Hrvatske.⁷⁰ Aktivnosti agencije usmjerene su na poticanje razvoja malog gospodarstva, poticanje na ulaganja u malo gospodarstvo, pružanje financijske potpore subjektima malog gospodarstva davanjem

⁷⁰ Bakotić D., Bulog I., Dulčić Ž., Glamuzina M., Klepić Z., Kružić D., Lovrinčević M., Ostojić-Mihić A. (2016.), Sveučilište u Mostaru, Ekonomski fakultet, Mostar [str.47]

kredita i jamstva tim istim subjektima malog gospodarstva za kredite koje su kreditori odobrili te pružanje financijske potpore poduzećima koje teže inovativnosti i uvođenju novih tehnologija.

Na internetskim stranicama HAMAG-BICRO-a mogu se pronaći razni natječaji i javni pozivi koji pružaju potporu novim i postojećim poduzetnicima. Trenutno otvoreni natječaji koji se nalaze na stranicama HAMAG-BICROA su:⁷¹

1. Bespovratne potpore za novonastala poduzeća

Svrha potpore je poticati rast i razvoj novoosnovanih poduzeća čije se poslovanje temelji na inovacijama, znanju i suvremenim tehnologijama. Ukupna bespovratna sredstva potpore iznose 141.700.000,00 kn.

2. Potpora poduzećima za tranziciju na energetske i resursno učinkovito gospodarstvo

Cilj potpore je pružiti pomoć za što bolju i bržu prilagodbu gospodarstva prema svim sadašnjim i budućim ekološkim zahtjevima. Također, naglasak je stavljen i na ulaganja za stjecanje zelenih vještina i što bezbolniju zelenu tranziciju. Takvom politikom, smanjilo bi se onečišćenje okoliša i klimatske promjene te potaknuo održivi razvoj, zaposlenost i konkurentnost. Ukupan raspoloživi iznos za potporu je 1.900.000.000,00 kn.

3. Bespovratne potpore za digitalizaciju

Pomoću potpora poduzetnicima bi se olakšala modernizacija i uvođenje novih tehnologija u poduzetničke pothvate i objekte. Naime, pomoću ulaganja u modernu opremu i digitalne alate poboljšali bi se proizvodni postupci, načini isporuka usluga te bi ojačale digitalne vještine. Za potporu je osigurano 206. 000.000,00 kuna.

4. Eurostars program

Eurostars program svoje djelovanje usmjerava na mikro, mala i srednja poduzeća koja potiče na suradnju s međunarodnim partnerima. Cilj programa je razviti novi proces, proizvod ili uslugu korištenjem razvojno-istraživačkih aktivnosti. Bespovratna novčana sredstva osigurana su u iznosu od 1.500.000,00 kn.

5. Dokazivanje inovativnog koncepta

⁷¹ <https://hamagbicro.hr/vijesti-i-najave/>, preuzeto 02.09.2022.

Svrha programa je povećati spremnost za stvaranje novih procesa i proizvoda korištenjem poboljšanih inovacijskih i razvojno-istraživačkih kapaciteta znanstvenih i poslovnih organizacija. Ukupna novčana sredstva za program iznose 36.165.000,00 kn.

4.4. Hrvatska gospodarska komora (HGK)

Hrvatska gospodarska komora je samostalna poslovna organizacija koja je osnovana prije 170 godina. Zadaća HGK-a je zastupati, promicati i usklađivati sve zajedničke interese svojih članica pred svi organima u Republici Hrvatskoj i izvan nje. Svaka pravna i fizička osoba koja djeluje u Hrvatskoj i obavlja određenu poslovnu djelatnost može postati članicom. Uza sve navedeno aktivnosti HGK-a su i :

- procjena mogućnosti i uvjeta gospodarskog razvoja,
- zastupanje svih interesa članica pred državnim organima prilikom izrade i oblikovanja mjera ekonomske politike i ekonomskog sistema,
- poticati razvoj i uspostavu poslovnih pothvata u inozemstvu,
- poticati razvoj, inovacije i istraživanja,
- poticati napredak na području informatizacije gospodarstva, komunikacije te praćenje razvoja hardvera i softvera,
- konstantno obrazovanje i nadopunjavanje znanja kadrova unutar gospodarstva.⁷²

HGK svoje aktivnosti i djelovanje prilagođava vremenu te potrebama javnosti i zbivanjima u politici i gospodarstvu što dokazuju navedeni planovi u vezi sa sustavnim pripremama članica povodom uvođenja eura, zatim pružanjem podrške prilikom digitalne transformacije te razvojem suvremenog radnog zakonodavstva.

U sklopu HGK djeluje nezavisni centar za mirenje čija je funkcija pružanje usluga mirenja u postupku, gdje jedan ili više izmiritelja pomažu strankama na nezavisan i nepristran način pri postizanju nagodbe u trgovačkim, građanskim, radnim i ostalim sporovima imovinskopravne prirode u vezi s pravima koja omogućuju slobodno raspolaganje. Centar za mirenje postoji od 2002. godine prihvaćanjem Pravilnika o mirenju (NN 81/2002).

Nadalje, uz Centar za mirenje HGK, za rješavanje sukoba djeluju i Stalno arbitražno sudište HGK i Sud časti HGK. Stalno arbitražno sudište je sudište s dugom tradicijom čiji je rad započeo osnivanjem prve institucionalne arbitraže pri Komori u Zagrebu, davne 1853. godine. Sudište slovi za najveću i najstariju arbitražnu instituciju na području Republike Hrvatske te vrši usluge:

⁷² Bakotić D., Bulog I., Dulčić Ž., Glamuzina M., Klepić Z., Kružić D., Lovrinčević M., Ostojić-Mihić A. (2016.), Sveučilište u Mostaru, Ekonomski fakultet, Mostar [str.47]

- Organizacije za arbitražno rješavanje sporova nastalih između stranih i domaćih fizičkih i pravnih osoba.
- Organizacije za arbitražno rješavanje sporova po posebnim odredbama koje vrijede za ubrzani arbitražni postupak.
- Pružanje tehničke i organizacijske potpore na zahtjev stranaka u *ad hoc* arbitražnim postupcima.
- Mogućnost da ovlaštenik imenovanja Sudišta nastupa kao ovlaštenik imenovanja uključujući *ad hoc* i druge vrste postupaka.⁷³

Sud časti HGK donosi odluke o sporovima koji su uzrokovani prodajom proizvoda, pružanjem usluga slabe ili nezadovoljavajuće kvalitete, namjernim zaključivanjem nejasnih ili nedovršenih ugovora u prometu usluga i proizvoda, oglašavanjem koje donosi štetu potrošačima ili konkurentima, nepoštenom prodajnom praksom i sl.

Djelovanje Hrvatske gospodarske komore podijeljeno je prema kategorijama koje su navedene na internetskim stranicama komore:

- područje industrije,
- područje prometa,
- industrija hrane i pića te poljoprivreda,
- područje kreativnih djelatnosti,
- prostorni razvoj i graditeljstvo,
- institucije financijske prirode,
- kvaliteta,
- razvitak poslovanja,
- područje turizma, trgovine i ostalih usluga,
- računovodstvo i porezi te pravno savjetovanje,
- područje energetike i održivog razvoja,
- područje informacijskih i komunikacijskih tehnologija,
- internacionalizacija,
- područje zdravstva,
- područje tržišta rada.⁷⁴

⁷³ <https://hgk.hr/centar-za-mirenje/o-centru-za-mirenje> , preuzeto 29.08.2022.

⁷⁴ <https://hgk.hr/kategorije> , preuzeto 29.08.2022.

4.5. Hrvatska obrtnička komora (HOK)

Hrvatska obrtnička komora definira se kao samostalna stručno poslovna organizacija svih obrtnika u Hrvatskoj. Zamisao pri osnutku komore bila je da svojim radom promiče, usklađuje i zastupa zajedničke interese njezinih članova, tj. obrtništva. HOK se prezentira kao pravna osoba u kojoj je članstvo obavezno. Članovi komore su fizičke i pravne osobe te svi obrtnici koji djeluju u Hrvatskoj. Na županijskoj razini prijavljeno je dvadeset područnih obrtničkih komora koje se u konačnici udružuju u Hrvatsku obrtničku komoru. Jedinstveni sustav organizacije obrta sastavljen je od Hrvatske obrtničke komore, područne obrtničke komore te udruženja obrtnika. Ovlasti, odnosno funkcije HOK-a su:

- ishodovanje licence za izvođenje praktične nastave i vježbi naukovanja koje su u skladu sa Zakonom o obrtu za pravne osobe i obrtnike,
- ishodovanje dozvole odnosno potvrde o položenom ispitu vezanom uz stručnu osposobljenost,
- ishodovanje diplome o položenom majstorskom ispitu, tj. o stečenom majstorskom zvanju,
- sudjelovanje u osnivanju Suda časti.⁷⁵

Djelovanje Hrvatske obrtničke komore provodi se kroz aktivnosti promicanja obrtništva i obrta, zastupanja svih interesa obrtnika pred tijelima u državnoj nadležnosti prilikom procesa oblikovanja gospodarskih sustava, izgradnje i promicanja obrazovanja i osposobljavanja obrtnika te obrtničkih zanimanja, pružanja potpore i pomoći kod otvaranja te samog poslovanja obrta, vođenja knjiga obrtnika i ostalih aktivnosti koje je odredio zakon Hrvatske obrtničke komore. Svi članovi, većinskim dijelom obrtnici, uživaju u raznim pogodnostima koje im donosi članstvo u Hrvatskoj obrtničkoj komori:

- obrtnici imaju pravo na pogodnosti pri dobavljačima proizvoda i usluga s kojima HOK ima sklopljene ugovore o suradnji projekta *HOK obrtnik plus*,
- mogućnost informiranja o novitetima u poslovanju,
- usluge besplatnih savjeta,
- pomoć pri rješavanju sporova,
- usluge licenciranja radionica,
- provođenje ispita stručnih i majstorskih ispita,
- objava web stranice bez novčane naknade,

⁷⁵ Bakotić D., Bulog I., Dulčić Ž., Glamuzina M., Klepić Z., Kružić D., Lovrinčević M., Ostojić-Mihić A. (2016.), Sveučilište u Mostaru, Ekonomski fakultet, Mostar [str.48]

- mogućnost educiranja i stjecanja novih znanja na raznim radionicama i seminarima,
- dostupnost on-line obrazaca,
- beneficija upisa u bazu obrta te burzu ponude i potražnje,
- usluga pružanja potpore i zastupništvo pri donošenju propisa,
- mogućnost nastupa na sajmovima uz manja novčana davanja,
- dostupnost informacija i savjeta u vezi strukovnog obrazovanja.⁷⁶

Prema podacima navedenima na internetskim stranicama Hrvatske obrtničke komore, komora svaku godinu dodijeljuje bespovratna sredstva odabranim i potrebitim ustanovama i projektima.

Tablica 4. Prikazuje bespovratna novčana sredstva koja su dodijeljena u 2021.godini

Donacije bespovratnih novčanih sredstava:		Iznos u kunama
1.	Golubić trgovina-donacija Sisačko- moslavačka županija	4.219,93
2.	Donacija HOK-a Sisačko-moslavačkoj županiji	350.019,73
3.	Meditex-donacija SSŽ	19.692,50
4.	Pekara i trgovina-donacija SMŽ	24.399,38
5.	Kuća Puntijar-donacija SMŽ	3.703,38
6.	Udruga Nismo same-projekt prijevoz žena na kemoterapiju	2.000,00
7.	KK Obrtnik-organizacija 66. kuglačkog prvenstva	5.000,00
8.	Udruga lađara Stablina-organizacija Maraton lađa	8.000,00
9.	Društvo za kajkavsko kulturno stvaralaštvo –održavanje Tjedan kajkavske kulture	10.000,00
10.	OK PSŽ-pomoć obrtnicima koji su stradali u elementarnoj nepogodi	160.000,00
11.	Tekstilno tehnološki fakultet-organizacija znanstveno-stručnog savjetovanja	5.000,00
	Ukupno	590.034,92

Izvor: https://www.hok.hr/sites/default/files/page-docs/2022-04/Godi%C5%A1nje%20financijsko%20izvje%C5%A1%C4%87e%20i%20bilje%C5%A1ke%20HOK-a%20za%202021_pomo%C4%87i.pdf, preuzeto 29.08.2022.

⁷⁶ <https://www.hok.hr/o-hok-u/dokumenti>, preuzeto 01.09.2022.

Prema financijskom izvještaju Hrvatske obrtničke komore za 2021. godinu, donirano je ukupno 590.034,92 kuna bespovratnih novčanih sredstava različitim ustanovama i projektima. Donacije su dane u razne sektore poput poduzeća koje proizvodi medicinsku opremu (Meditex), prehrambenih obrta Pekara i trgovina, visokoobrazovne ustanove Tekstilno-tehnološki fakultet, Udruzi „Nismo same“ i Udruzi lađara „Stablina“, Kuća Puntijar, Golubić trgovini, Društvu za kajkavsku kulturu, Sisačko-moslavačkoj županiji i obrtnicima koji su doživjeli stradavanja uzrokovanih elementarnim nepogodama.

4.6. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Europski fondovi definiraju se kao financijski instrumenti koji se provode u sklopu javne politike u svim zemljama članicama. Koriste se za provedbu projekata unutar Europske unije te njihovu financijsku infrastrukturu, zapravo ih čini novac građana Europske unije. Pomoću Europskih strukturnih i investicijskih fondova financira se kohezijska politika. Europski strukturni i investicijski fondovi objedinjuju pet različitih fondova: Kohezijski fond, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo te Europski fond za regionalni razvoj.

Dakle, Europski fond za regionalni razvoj jedan je od pet strukturnih i investicijskih fondova Europske unije čiji je cilj potaknuti razvoj malog i srednjeg poduzetništva te lokalni razvoj, ulaganjem u proizvodne i infrastrukturne investicije. Uz razvoj malog i srednjeg poduzetništva, svrha djelovanja fonda je i stvaranje novih radnih mjesta te očuvanje postojećih. Putem fonda omogućeno je financiranje subjekata čije su aktivnosti bazirane na:⁷⁷

- socijalnu, obrazovnu i zdravstvenu infrastrukturu,
- podržavanje regionalnog i lokalnog razvitka te inovacija i istraživanja za razvoj unutrašnjeg potencijala,
- zadržavanje postojećih radnih mjesta i stvaranje novih putem produktivnih ulaganja,
- ulaganja u područjima energetike, prometa, okoliša, informacijskih tehnologija kako bi se građanima pružile osnovne usluge.

Sredstva fonda dostupna su za regionalnu i lokalnu vlast, škole, sveučilišta, mala i srednja poduzeća, istraživačke centre, korporacije, trening centre, udruge, nevladine organizacije, javna tijela i volonterske organizacije.

Djelovanjem, radom i novčanim sredstvima iz Europskog regionalnog fonda nastoje se smanjiti gospodarske, teritorijalne i socijalne nejednakosti u društvu i u poslovanju.

⁷⁷<https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/>, preuzeto 30.08.2022.

Kroz fond se planiraju omogućiti nova ulaganja za razdoblje od 2021. godine do 2027. godine. Provođenjem plana očekuje se povećanje konkurentnosti, jačanje socijalne potpore, smanjenje zagađenosti okoliša i klime, te jačanje mobilnosti. Planirana novčana sredstva za navedeno razdoblje iznose 226,05 milijardi eura.⁷⁸

4.7. Centar za politiku malih i srednji poduzeća i poduzetništva (CEPOR)

„Mala i srednja poduzeća često se spominju kao generatori budućeg ekonomskog rasta i kategorija čijoj konkurentnosti svaka država mora posvećivati izrazitu pažnju.“⁷⁹

Na temelju sporazuma koji je sklopljen 2001. godine, između Instituta otvoreno društvo Hrvatska i Hrvatske vlade, stvoren je Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva. Postoji sveukupno 10 institucionalnih osnivača CEPOR-a, od akademske zajednice i razvojnih agencija do poduzetničkih centara.

Misija je djelovanje CEPOR-a usmjeriti na širenje utjecaja prema političkom i javnom okruženju i raditi na formiranju poduzetničke kulture i institucionalnog okvira za poduzetničko djelovanje. Stoga CEPOR u svoje područje rada stavlja istraživačke procese koji se provode s ciljem objektivnog pronalaženja korijena problema te pronalaska rješenja za taj problem. Uz istraživanja, vrlo bitna stavka u radu CEPOR-a je i razvoj politike putem koje se nastoji savjetovanjem institucija u nadležnosti Hrvatske vlade, izgraditi zakonodavni i institucionalni resurs Vlade. Takav resurs, omogućio bi uvođenje efikasnih i transparentnih politika u sektoru malih i srednjih poduzeća.

CEPOR je i prvi *think-tank* na području Republike Hrvatske, odnosno prvi suvremeni tip neprofitne zajednice čiji se rad zasniva na istraživanju i izobrazbi vezanima uz neki problem ili javnu politiku.⁸⁰ U današnje vrijeme zbog svoje učinkovitosti pri stvaranju novih ideja i politika, sve je zastupljeniji takav tip neprofitne organizacije te se njihove namjene i djelatnosti razlikuju od sektora ili države u kojoj djeluju.

U sklopu rada CEPOR-a, od 2002. godine provodi se Global Entrepreneurship Monitor (GEM). GEM je osnovan 1999. godine s namjerom da na svjetskoj razini vrši istraživačke procese usmjerene prema poduzetničkom sektoru.⁸¹ U Hrvatskoj kontrolira poduzetničku angažiranost na

⁷⁸ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_hr#mogunosti-financiranja, preuzeto 30.08.2022.

⁷⁹ Baković T., Ledić- Purić D.,(2011) Uloga u poslovanju malih i srednjih poduzeća, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb

⁸⁰ <https://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj/>, preuzeto 31.08.2022.

⁸¹ <https://www.cepor.hr/gem-global-entrepreneurship-monitor/> 31.08.2022.

individualnoj razini i poduzetničku okolinu tijekom etapa poduzetničkog ponašanja (prepoznavanje poduzetničke prilike, namjere, započinjanje i rast poduzetničkog pothvata, izlazak iz poduzetništva) i njihova obilježja (društveni status, rizik, strah od neuspjeha, vještine) u poduzetničkom sektoru.

CEPOR, od 2011. godine za svaku godinu objavljuje izvješće o zbivanjima u sektoru malih i srednjih poduzeća.⁸² Cilj sastavljanja i iznošenja godišnjih izvještaja javnosti je doprinijeti stvaranju koherentne baze informacija koja će omogućiti istraživačima, političarima i medijima detaljan pregled promjena koje su se dogodile u sektoru malog i srednjeg poduzetništva. U Hrvatskoj prema posljednjem izvještaju, najveći dio gospodarstva čine mali i srednji poduzetnici te taj broj konstantno raste, stoga su institucije poput CEPOR-a izrazito bitne za daljnji razvoj gospodarstva i poduzetništva.

4.8. Izvješće CEPORA o malim i srednjim poduzećima na području Republike Hrvatske

U 2021. godini izdano je zadnje izvješće o malim i srednjim poduzećima pod nazivom „Mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj u uvjetima pandemije bolesti COVID-19“. Navedene su sve promjene koje su nastale u sektoru malih i srednjih poduzeća uslijed djelovanja pandemije u 2020. godini i djelomično u 2021. godini.

Istraživanje za izradu izvješća provedeno je, i u konačnici sastavljeno, na temelju sekundarnih izvora podataka koji su već određene institucije objavile u svojim izvješćima. Izvješće je bazirano na financijskim pokazateljima i djelatnostima institucija odgovornima za kvalitetu okoline malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj.

Sektor malih i srednjih poduzeća određuju i definiraju Zakon o računovodstvu i Zakon o poticaju malog gospodarstva. U 2020. godini, poslovalo je 140 000 poslovnih organizacija na području Republike Hrvatske što pokazuje da se kroz razdoblje od pet godina broj registriranih poduzeća povećao za 21%. Pojava pandemije nije negativno utjecala na otvaranje novih poslovnih organizacija što dokazuje 2749 novootvorenih poduzeća u 2020. godini. S druge strane, usprkos porastu otvaranja novih poduzeća, cijeloukupni poslovni sektor u konačnici pokazuje negativne posljedice koje je ostavila pandemija COVID-19.

⁸² <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> 30.08.2022.

Poduzetničke aktivnosti koje su mjerene pomoću TEA indeksa u GEM istraživanju temelje se na odgovorima dobivenima od 100 ispitanika u dobi od 18 do 64 godina.⁸³

Tablica 5. Prikazana je struktura poduzeća vezana uz njihovu veličinu za vremensko razdoblje od 2016. do 2020. godine.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	Broj subjekata	Broj subjekata	Broj subjekata	Broj subjekata	Broj subjekata
Mikro poduzeća	102.764	107.635	117.942	122.403	124.348
Mala poduzeća	10.045	10.717	11.317	11.962	12.638
Srednja poduzeća	1.347	1.400	1.498	1.525	1.632
Velika poduzeća	327	329	360	370	391
Ukupno	114.483	120.081	131.117	136.260	139.009

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 30.08.2022.

U tablici strukture poduzeća za razdoblje od 2016. do 2020. vidljivo je ukupno povećanje broja registriranih poduzeća svih kategorija kroz četiri godine te je ukupan broj poduzeća u 2020. godini iznosio 139.009. Prvo mjesto po najvećem broju subjekata zauzima kategorija mikro poduzeća te se taj broj konstantno povećava. U 2020. godini zabilježeno je 124.348 mikro poduzeća, 12.638 malih poduzeća, 1.632 srednjih poduzeća. Najmanje je velikih poduzeća, njih 391. Može se zaključiti kako s velikom brojčanom razlikom u hrvatskom gospodarstvu prednjače mikro, mala te srednja poduzeća.

Tablica 6. Prikaz poduzeća prema veličini, zaposlenosti, ukupnom prihodu i izvozu u 2019. i 2020. godini.

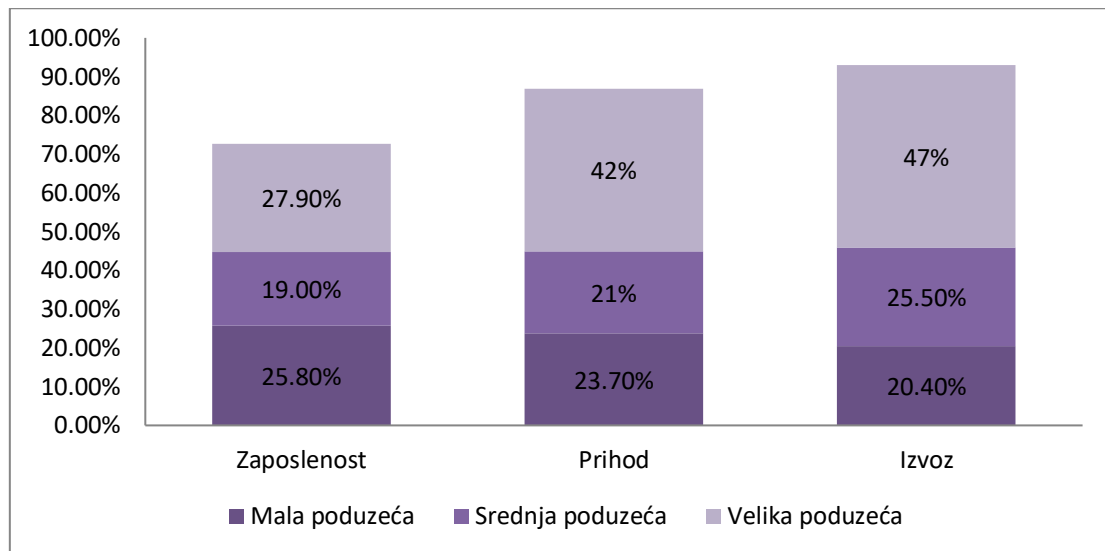
⁸³ <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 30.08.2022

Ekonomski kriteriji valorizacije sektora	Mala poduzeća		Srednja poduzeća		Velika poduzeća	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Broj zaposlenih	249.826	244.445	183.189	180.166	250.158	264.619
Udio zaposlenih	25,8%	25,8%	18,9%	19%	25,8%	27,95
Ukupan prihod (mil kn)	189.187	176.372	165.172	158.040	315.765	312.058
Ukupan prihod (udio)	23,8%	23,7%	20,7%	21,2%	39,7%	42%
Izvoz (tis.kn)	31.064	28.779	36.739	35.977	71.273	66.275
Izvoz (udio)	20,5%	20,4%	24,3%	25,5%	47,1%	47%

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 30.08.2022.

U tablici je prikazano stanje u poduzećima prema veličini, broju zaposlenih, ukupnom prihodu i izvozu u 2019. i 2020. godini. Iz priloženog je vidljivo kako najveći pad radnih mjesta bilježe mala poduzeća u kojima je izgubljeno 5.400 radnih mjesta. Zatim slijede srednja poduzeća u kojima je 3.000 radnih mjesta manje, dok se kod velikih poduzeća odvija povećanje broja zaposlenih s čak 14.500 novih radnih mjesta. Što se tiče ukupnog prihoda vidljiv je pad kod malih poduzeća za 0,1%. U srednjim i velikim poduzećima vidljiv je porast, kod srednjih poduzeća za 0,5%, kod velikih poduzeća za 2,3%. Velika poduzeća su u 2020. godini svojim poslovanjem sudjelovala u ukupnom gospodarstvu Hrvatske s 42% prihoda, srednja poduzeća s 21,2%, a mala poduzeća s 23,7%. Ukupan izvoz smanjio se kod malih i velikih poduzeća za 0,1%, dok se kod srednjih poduzeća povećao za 1,2%. Može se zaključiti kako je pojava pandemije COVID-19 utjecala na smanjenje broja zaposlenih kod malih i srednjih poduzeća.

Grafikon 1. Prikaz broja zaposlenih, ukupnog prihoda i izvoza prema veličini poduzeća u 2020. godini.

Izvor: <https://ww.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 30.08.2022.

Sektor malih i srednjih poduzeća u 2020. godini brojao je 72,1% zaposlenih i ostvareno je 58% prihoda te 53% izvoza na nivou Hrvatske. Uspoređujući 2020. i 2019. godinu, vidljiv je pad zaposlenih u sektoru malih i srednjih poduzeća jer je taj sektor u 2019. godini bilježio 74,3% zaposlenog kadra. Ukupni prihod također je pao u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio 60,3%. Što se tiče velikih poduzeća, ona bilježe porast u broju zaposlenih te pad u ukupnim prihodima. Udio u izvozu uvećan je što se tiče malih i velikih poduzeća.

Tablica 7. Prikaz financijske učinkovitosti poduzeća za 2019. i 2020. godinu

Poduzeća	2019.	2020.
Mala poduzeća		
Milijun HRK		
Dobit	11.487	11.659
Gubitak	2.891	4.055
Konsolidirani rezultat	8.596	7.604
Srednja poduzeća		
Dobit	9.396	9.406
Gubitak	2.269	3.998
Konsolidirani rezultat	7.127	5.409
Velika poduzeća		
Dobit	17.632	15.073
Gubitak	1.921	7.164
Konsolidirani rezultat	15.711	7.909
Ukupno		
Dobit	48.872	45.922
Gubitak	17.590	24.952
Konsolidirani rezultat	31.282	20.970

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 30.08.2022.

Mala poduzeća u 2020. godini ostvarila su neto dobit od 7.604 milijuna kuna, dok su u 2019. godini ostvarila 8.596 milijuna kuna. Prema navedenim podacima mala poduzeća su u 2020. godini ostvarila manji dobitak u odnosu na 2019. godinu za 992 tisuće kuna. Kod poslovanja u sektoru srednjih poduzeća zabilježen je također pad neto dobiti. Naime, srednja poduzeća su u 2019. godini postigla neto dobit od 7.127 milijuna kuna, dok je taj iznos u 2020. godini bio manji za 1.718 milijuna kuna te je iznosio 5.409 milijuna kuna. Velika poduzeća, uspoređujući neto dobit u 2019. i 2020. godini, ostvarila su manji dobitak u 2020. godini u iznosu od 7.802 milijuna kuna u odnosu na 2019. godini. U konačnici, gospodarski sektor Hrvatske, ostvario je pozitivan konsolidirani rezultat, ali umanjen za 33% u odnosu za 2019. godinu.

Tablica 8. Prikaz osnovanih pravnih osoba za 2019. i 2020. godinu.

	2019.	2020.	Razlika u broju novoosnovanih poduzeća
Trgovačka društva	14.805	11.518	- 22,2%
Ostali	1.766	1.430	- 19,00%
Ukupno	16.571	12.948	- 21,9%

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> ,preuzeto 30.8.2022.

U 2020. godini formirano je 22,2% manje pravnih osoba u odnosu na 2019. godinu. Smanjenje broja pravnih osoba pripisuje se uvođenju mjera za suzbijanje pandemije koje su dovele do redukcije aktivnosti u gospodarstvu.

Tablica 9. Prikaz angažiranih i produktivnih obrta te zaposlenih u Hrvatskoj za razdoblje od prosinca 2016. godine do 2020. godine.

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj angažiranih obrta	75.861	77.335	81.640	88.640	90.968
Broj zaposlenih u obrtima	176.022	176.805	180.155	186.696	186.000

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 30.8.2022.

Broj angažiranih, odnosno aktivnih obrta, u 2020. godini iznosio je 90.968 što je porast od 2,9% u odnosu na 2019. godinu. Broj zaposlenih u obrtima, bilježi konstantan rast od 2016. do 2020. godine.

Sektor obrta dijeli se na paušalni obrt, paušalni obrt kao druga djelatnost i obični obrt. Kod paušalnog obrta ne postoji ustaljena obveza vođenja poslovnih knjiga, obvezno je samo voditi knjigu prometa. Također, paušalni obrt je financijski isplativiji u usporedbi s običnim obrtom. Za razliku od običnog obrta kod kojeg postoji mogućnost za dostavljanje godišnje porezne prijave koja se tiče ostvarenog dohotka, paušalni obrt ne posjeduje takvu mogućnost. Bavljenje paušalnim obrtom kao drugom djelatnošću omogućuje obrtniku bavljenje samostalnom djelatnošću uz istovremeni rad kao zaposlena osoba.⁸⁴

Tablica 10. Prikaz Nacionalne razine tržišta, tehnologije i proizvoda prema % TEA poduzetnika.

Godina	Hrvatska	EU, Rang Hrvatske	Zemlje s visokom razinom bruto domaćeg proizvoda po stanovniku, Rang Hrvatske
2019.	2,5	3/33	11/33
2020.	2,3	5/14	12/30

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 30.08.2022.

U tablici 10 naveden je TEA poduzetnik koji na domaćem tržištu nude nov proizvod. Proizvod je dostupan građanima na domaćem tržištu te je proizveden potpuno novim procedurama i tehnologijama. U 2019. i 2020. godini Hrvatska je iznad prosjeka europskih država koje su uključene u GEM istraživanja. U 2019. godini Hrvatska bilježi smanjenje inovativnosti proizvoda i tehnologije na internacionalnom tržištu. Za razliku od 2019. godine, u 2020. godini vidljiv je porast od 0,2%.

Inovativnost u sektoru malih i srednji poduzeća nadzire Global Entrepreneurship Monitor kroz novitete proizvoda i tehnologija na domaćoj i svjetskoj razini.

Prema podacima koje je izdao Globalni inovacijski indeks za 2021. godinu, Hrvatska se nalazi na 42. mjestu od 132 države koje su sudjelovanje u istraživanju. Što znači da je u odnosu na 2020. godinu pala za jedno mjesto. Hrvatska je znatno niže rangirana kada je u pitanju podindeks ulaganja u inovacije te drži 73. mjesto, dok je prema podindeksu inovativnih rezultata na 48.

⁸⁴ <https://www.womeninadria.com/obrt-pausal/>, preuzeto 01.09.2022.

mjestu. Kategorija vezana uz gospodarstva europskih zemalja Hrvatsku svrstava na 28. mjesto, a u odnosu s usporedivim zemljama, globalni inovacijski indeks stavlja Hrvatsku na 38. mjesto kao zemlju s visokim dohotkom.⁸⁵ Globalni inovacijski indeks vrši i organizira Svjetska organizacija za intelektualni vlasništvo jednom na godinu. Njegova glavna funkcija je mjerenje i provođenje analize inovacijskog učinka koji je vezan uz nacionalna gospodarstva diljem planete Zemlje. Uvjeti po kojima se vrše mjerenja obuhvaćaju ljudski kapital, istraživanja, institucije, ulaganja i kreditiranje, rezultate znanja i infrastrukturu.

Tablica 11. Prikaz bruto domaćih izdataka za istraživanje i razvoj u 2020. godini.

	Bruto domaći izdaci u tisućama kuna	Kapitalni izdaci u tisućama kuna	Ukupno u tisućama kuna	Troškovi rada i troškovi naknada zaposlenika u tisućama kuna	Ostali tekući troškovi u tisućama kuna
Poslovni sektor	4.723.461	540.415	4.183.046	3.041.297	1.141.749
Državni i privatni sektor	2.261.568	147.245	2.114.323	1.348.330	765.993
Visoko obrazovanje	941.940	112.967	828.973	662.292	166.681
Ukupno	1.519.953	280.203	1.239.750	1.030.675	209.075

Izvor: <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9941>, preuzeto 31.08.2022.

Kroz 2020. godinu u istraživačko-razvojne aktivnosti uloženo je 7,4 milijarde kuna, odnosno 6% više nego 2019. godine. Najviše je investirano u poslovni sektor - 47,9%, zatim u visoko obrazovanje - 32,2% te je najniži novčani iznos izdvojen za državni i privatni neprofitni sektor - 19,9%. Istraživanje i razvoj uvelike doprinosi povišenju konkurentnosti inovativnosti hrvatskog gospodarstva, stoga su izrazito važna ulaganja u te sektore.

„Ohrabruje nas to što vidimo da Hrvatska poboljšava svoje poslovne propise i smanjuje zaostatak za globalnim predvodnicima u području regulative. Vlada je naglasak odlučila staviti na olakšavanje poslovanja kao jedan od svojih glavnih prioriteta, tako da je osnovala radnu skupinu pod nadležnošću predsjednika Vlade, a naponi uloženi tijekom protekle godine ogledaju se i u ovogodišnjem pomaku na ljestvici.“ (Elisabetta Capannelli, direktorica Svjetske banke za Hrvatsku)⁸⁶

⁸⁵<https://www.dziv.hr/hr/novosti/objavljen-globalni-inovacijski-indeks-2021,5876.html>, preuzeto 31.08.2022.

⁸⁶<https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2019/10/24/doing-business-2020-europe-and-central-asia-economies-including-croatia-accelerate-business-climate-improvements>, preuzeto 31.08.2022.

Svjetska banka za svaku godinu izdaje studiju o poslovanju, tj. o lakoći upravljanja poslovnim sustavom. Studija, odnosno *Doing Business* za 2020. godinu pokazuje kako je Hrvatska izrazito napredovala u vezi s unapređenjem svojih poslovnih zakona te sustiže jedne od najboljih zakonodavnih svjetskih praksa. Hrvatska, na skali koja je provedena 2020. godine, zauzima 51. mjesto što označava pomak za sedam mjesta, budući da je prethodne godine zauzimala 58. mjesto. Najviše rangirana, odnosno najbolje ocijenjena Europska zemlja, je Danska s ocjenom od 85,3. Hrvatska se s ocjenom 73,6 za 2020. godinu znatno popravlja te se polako primiče više rangiranim članicama Europske unije poput Belgije i Poljske. Napredak u vezi s upravljanjem poslovnim sustavom Hrvatska je potaknula uvođenjem triju reformi:

- poništavanje rezervacija naziva poduzeća i stjecanje potpisa direktora kao kriterij pri registraciji poslovne organizacije te reduciranje minimalnog iznosa temeljnog kapitala,
- pojeftinjenje postupka dobivanja građevinskih dozvola,
- Smanjenje poreza na promet nekretninama koje je olakšano transmisiju prava vlasništva.⁸⁷

Uz navedene pozitivne pomake, Hrvatska je povukla negativan potez koji je smanjio dostupnost kreditnih informacija. Naime, Hrvatska je donijela odluku o prekidu davanja bilo kakvih informacija o kreditima i kreditiranju svim fizičkim osobama. Takva odluka pomaknula je poslovni sustav korak unazad te uvelike otežala hrvatskim građanima koji planiraju osnovati poslovnu organizaciju ili ući u određeni poslovni pothvat. Naime, u današnje vrijeme kada se čitavo gospodarstvo i čovječanstvo oslanjaju na razmjenu informacija, takva odluka sigurno ne vodi ka boljitku.

„Svjetska banka s tijelima vlasti upravo priprema projekt Pravosuđe za poslovni sektor (Justice for Business) koji će vladi pripomoći u provedbi programa reformi za unaprjeđenje poslovne klime.“⁸⁸ (Elisabetta Capannelli, direktorica Svjetske banke za Hrvatsku) Svjetska banka svojim radom i reformama nastoji potaknuti Hrvatsku na provođenje reorganizacije sadašnjeg poslovnog sustava za poboljšanje javnog statusa na ljestvici te onog najvažnijeg - hrvatskog gospodarstva.

„Kako reformski zamah jača, gospodarstva koja zaostaju mogu učiti iz najboljih praksi koje su prigrlili njihovi susjedi.“ (Santiago Croci Downes, menadžer programa u odjelu Doing

⁸⁷<https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2019/10/24/doing-business-2020-europe-and-central-asia-economies-including-croatia-accelerate-business-climate-improvements> , preuzeto 31.08.2022.

⁸⁸<https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2019/10/24/doing-business-2020-europe-and-central-asia-economies-including-croatia-accelerate-business-climate-improvements> , preuzeto 31.08.2022.

Business).⁸⁹ Prema riječima stručnjaka, Hrvatska vlada trebala bi učiti iz primjera najuspješnijih zemalja članica Europske unije te iskoristiti dostupnost znanja i pozitivnih primjera koji su nadohvat ruke. Povoljan strateški i geografski položaj veliki su faktor u daljnjem napredovanju poslovnog sustava.

4.9. Žene u poduzetništvu

U 21. stoljeću, uz globalizaciju, klimatske promjene, pojavu i razvoj visoke tehnologije, informatizaciju, konkurentnost, važnost informacije, i održivi razvoj, vrlo zastupljena tema je i borba za ravnopravnost žena u društvu i gospodarstvu. Pojava žena u sektoru poduzetništva počela se masovnije razvijati potkraj dvadesetog stoljeća u tranzicijskim zemljama i zemljama srednje i istočne Europe kao posljedica raspada socijalističkog društva te stvaranja kapitalizma. Svaka žena koja obavlja određenu samostalnu djelatnost svrstava se u ženu poduzetnicu. Svjetski dan žena poduzetnica obilježava se 19. studenoga.

U Republici Hrvatskoj Ustavom je ustanovljena jednakost spolova kojim muškarci i žene posjeduju ista prava unutar države. Također, osnovan je i Ured za ravnopravnost spolova u nadležnosti Republike Hrvatske. No, usprkos donesenim zakonima, u društvu i u poslovanju, još su uvijek vidljive povećane razlike između muškaraca i žena. Naime, prema istraživanju statusa, žene, kako u Europi tako i u Hrvatskoj, još uvijek spadaju u slabo korišteni poduzetnički i vodeći potencijal. Prema istraživanju koje je provedeno kroz *Global Entrepreneurship Monitor* identificirane su značajne razlike između žena i muškaraca u poduzetničkom sektoru. Značajne razlike posljedica su kulturološkog pogleda na žene u kojem bi žena trebala svoje djelovanje usmjeriti na obiteljski život. Strukturne barijere koje koče razvoj žena u poduzetništvu su:

- predrasude o djelovanju žena u tehnologiji i znanosti,
- uvriježeni, odnosno kulturološki stavovi o ulozi žene u poslovnom svijetu,
- manjak potpore ženama koje odrađuju više poslova,
- izostanak savjeta i mentorstva
- manjak samopouzdanja,
- izostanak poduzetničkih vještina i sl.⁹⁰

Upravo zbog navedenih razloga stvoren je slijed prijedloga koji bi trebali pomoći pri uklanjanju zapreka te potaknuti žene na poduzetničke pothvate.

⁸⁹<https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2019/10/24/doing-business-2020-europe-and-central-asia-economies-including-croatia-accelerate-business-climate-improvements> , preuzeto 31.08.2022.

⁹⁰ <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 31.08.2022.

Neprofitna ženska udruga koja se bavi problemima narušavanja ljudskih prava s naglaskom na ženska i manjinska prava, naziva se *Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje* ili skraćeno CESI.⁹¹ Udruga je osnovana davne 1997. godine na Međunarodni dan žena. Od godine osnutka kroz udrugu održale su razne akcije i programi čija je zadaća bila ukloniti tradicionalne predrasude o ženama kao kućanicama te ih potaknuti na stvaranje nečega novoga, primjerice poduzetničkoga pothvata. Na području zapadne Slavonije uveden je projekt „Žene ženama,“ zatim je u Pakracu otvoren Centar za mlade, u Okučanima i Vojniću saživjeli su projekti koji su davali potporu ženama u manjim sredinama. Također, 2013. godine Udruga je sudjelovala na projektu „Europske mogućnosti za ruralne žene,“ od 2017. do 2020. godine provodila je projekt „Free-Ruralne žene i poduzetništvo“. Trenutno je aktivan projekt koji se provodi od 2021. godine „Radnica-Rodna jednakost u svijetu rada.“ Navedeni projekti, dokazuju koliko je udruga aktivna u svojem radu i naumu promicanja žena poduzetnica te ostalog.

Istraživanje koje se bavi mjerenjem razlika koje postoje između žena i muškaraca naziva se *Global Gender Gap Index*.⁹² Prema istraživanju koje je provedeno 2021. godine, Hrvatska zauzima 45. mjesto od 156 zemalja. Ostvaren je pomak za petnaest mjesta u odnosu na 2020. godinu. U sektoru ekonomske uključenosti mjere se jednakost plaća, zastupljenost žena u menadžmentu, ravnopravnost plaća, ostvareni prihod, visoke pozicije na radnim mjestima i zastupljenost žena u tehničkim zanimanjima. Hrvatska u tom sektoru zauzima tek 87. mjesto što znači da znatno zaostaje sa sudjelovanjem žena u ekonomskom sektoru za ostalim zemljama sudionicama istraživanja.

TEA indeks, dobiven istraživanjem GEM-a za 2020. godinu na globalnoj razini, iznosio je za žene 11%. Također, ističe se kako je 2020. godini, zabilježen rast poduzetničkih pothvata žena te se žene laganim korakom približavaju muškoj populaciju u takvoj vrsti pothvata. Također, znatan utjecaj na poduzetništvo žena imala je pandemija COVID-19. Prema podacima dobivenim istraživanjem, pandemija je u većem postotku utjecala na žensku populaciju negoli na mušku populaciju u poduzetničkom sektoru. Vjerojatnost da će žene prije zatvoriti poslovnu djelatnost u Europi i Sjevernoj Americi iznosi 50%. Stoga je Republika Hrvatska kroz osnovani *Nacionalni plan oporavka i otpornosti* naglasila krhkost i nesigurnost žena u doba pandemije COVID-19.⁹³

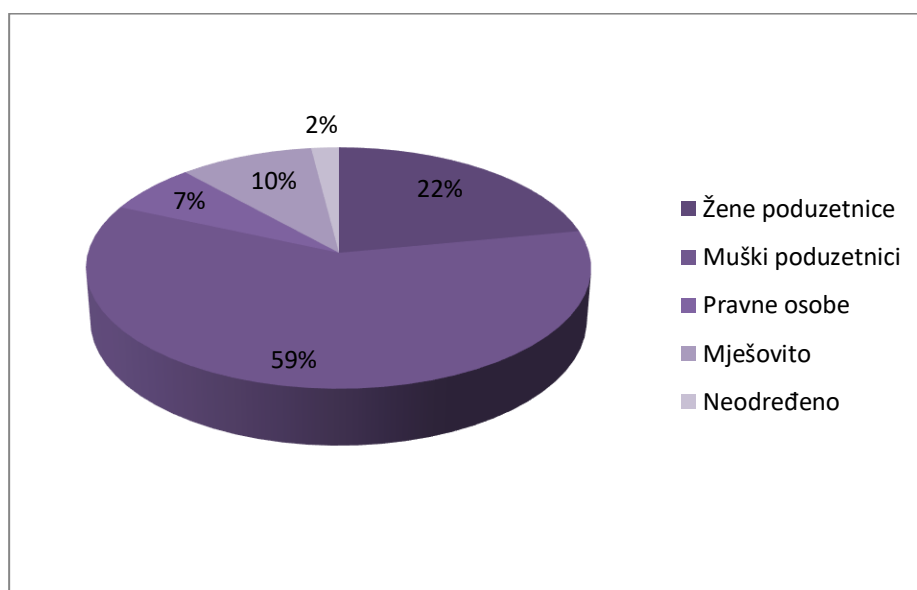
⁹¹ <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 31.08.2022.

⁹² <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 31.08.2022.

⁹³ <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 31.08.2022.

Financijska agencija Hrvatske (Fina), svake godine prigodom Svjetskog dana žena poduzetnica, objavljuje podatke po vlasničkoj strukturi i prema rodnom kriteriju za period od 2011. do 2020. godine. Udio žena prema vlasničkoj strukturi te prema rodnosti, za analizirani period, bilježio je kontinuiran rast, izuzev 2015. godine, kada je udio bio u padu (18,3%) u usporedbi s 2014. godinom kada je udio bio 20,4%.

Grafikon 2. Prikaz vlasničke strukture trgovačkih društava prema rodnom kriteriju za 2020. godinu

Izvor: <https://www.fina.hr/documents/52450/558181/Analiza+udjela+%C5%BEena+poduzetnica+u+vlasni%C4%8Dkoj+strukturi+trgova%C4%8Dkih+dru%C5%A1tava+2011-2020.doc/eb716d6d-7a90-8238-0fdc-3d4f7c92467e?t=1637308545090>, preuzeto 01.09.2022.

U dijagramu, koji je izrađen na temelju provedene analize Fine, vidljivo je kako u 2020. godini na području Republike Hrvatske s najvećim udjelom prednjače muški poduzetnici - 59,6%. Zatim ih slijede ženske poduzetnice s udjelom od 22%, dok pravne osobe sudjeluju s udjelom od 6,7%, mješoviti poduzetnici s 9,7%, a u neodređenih je 2%.

Na županijskoj razini, u 2020. godini, najveći udio žena poduzetnica djelovalo je u Bjelogorsko-bilogorskoj županiji s udjelom od 24,4%, a prema apsolutnoj vrijednosti, Grad Zagreb broji najviše registriranih žena poduzetnica u iznosu od 10.228.

Za otklanjanje i nadilaženje prepreka za žene poduzetnice, Hrvatska je osnovala *Strategiju razvoja poduzetništva žena* za razdoblje od 2014. do 2020. godine, kojom se nastoji:

- modernizirati tradicionalna razmišljanja i stavove,
- povećati umreženost žena poduzetnica i sukladnost obiteljskog i poslovnog života,
- omogućiti lakši pristup mogućnostima financiranja,
- povećati broj mentorstva, savjetovanja te obrazovnih programa,
- uvesti dostupnija kreditiranja, treninge i edukacije.⁹⁴

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR), također sudjeluje u promicanju žena poduzetnica, mladih poduzetnika i početnika, te je u svojem poslovanju 2020. godine razvila *Strategiju poslovanja Hrvatske banke za obnovu i razvitak* u trajanju od četiri godine. Svrha programa je pružati potporu za razvoj poduzetništva i doprinos za uspostavljanje ujednačenog razvoja u regiji. Za „Program poduzetništvo mladih, žena i početnika“ planirano je kreditiranje u rasponu od 200.000,00 kuna do 2.000.000,00 kuna.

Tablica 12. Popis odobrenih kredita prema programu „Poduzetništvo mladih, žena i početnika“, HBOR za razdoblje od 2019. do 2020. godine.

Godina odobrenja	Broj odobrenih kredita	Iznos odobrenih kredita u HRK	Broj odobrenih kredita za „Žene poduzetnice“	Iznos odobrenih kredita za „Žene poduzetnice“ u HRK
2019.	42	23.747.430	31	16.228.710
2020.	44	38.367.885	28	23.090.699
Ukupno	86	62.115.315	59	39.319.409

Izvor: <https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 31.08.2022.

Iz tablice je vidljivo kako je ukupan broj odobrenih kredita za „Žene poduzetnice“ iznosio 59. Također, broj odobrenih kredita smanjio se u 2020. godini (28) u usporedbi s 2019. godinom (31). Sveukupan iznos odobrenih kredita kroz navedeno razdoblje iznosio je 39.319.409 kuna. S obzirom na pad broja žena u poduzetništvu, Hrvatska planira kroz programe i potpore, pad pretvoriti u porast.

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), također usvaja programe koji potiču porast i povećanje broja žena u poduzetništvu. Svojim programima nastoje:⁹⁵

⁹⁴<https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 31.08.2022.

⁹⁵<https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf>, preuzeto 31.08.2022.

- povećati dostupnost kredita,
- umanjiti kamatne stope,
- povećati zaposlenosti,
- povećati broj korisnika iz malog gospodarstva,
- povećati instrumente za osiguranje i sl.

Uz sve navedene programe koje usvajaju nabrojane institucije, postoji i „Women in business program“ čije je djelovanje orijentirano na mala i srednja poduzeća pod vodstvo žena. Program provodi Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD) od 2021. godine. Osim već ustaljenih ciljeva kojima se vodi većina usvojenih programa poput povećavanja usluga mentorstva, umrežavanja, financiranja i ostaloga, „Women in business program“ omogućuje korisnicima i edukaciju pod nazivom „Korporativno upravljanje i rodna ravnopravnost u nadzornim odborima“ i „EBRD Know how Academy platforma“.

4.10. Poduzetništvo i obrazovanje

Obrazovanje se definira kao pedagoški proces putem kojega se stječu nova znanja i nove spoznaje o nečemu. Obrazovni program i svi planovi vezani uz obrazovanje utemeljeni su na Zakonu o obrazovanju. Na temelju ustrajnog učenja, istraživanja i želje za napretkom, stječu se nova znanja. Usprkos ustaljenoj teoriji koja je usvojena u psihološkim školama poduzetnika da se poduzetnici ne mogu obrazovanjem stvoriti u školama, već se oni rađaju kao takvi, u današnje vrijeme poduzetnicima je izrazito bitno obrazovanje. Naime, moderno doba obilježeno je napretkom globalizacije, ubrzanom načinom života, rađanjem novih tehnologija, društveno odgovornim poslovanjem, intelektualnim kapitalom, konkurencijom i važnošću povratne informacije. Stoga, svaki poduzetnik da bi mogao držati korak s trendovima i promjenama, mora posjedovati određeno obrazovanje koje mora nadograđivati raznim edukacijama o novim trendovima u poduzetničkom sektoru i gospodarstvu.

„Obrazovanje je važno u odgoju poduzetnika.“⁹⁶

Poduzetnički programi najveći uzlet doživljavaju kroz studente, vladu i poslovni sektor. Stoga vlada poticanjem poduzetničkog obrazovanja može promijeniti stanje u društvu i gospodarstvu na bolje. Najveći broj poduzetničkih programa nalazi se na ekonomskim visokim učilištima, ali ti programi posjeduju pozitivne i negativne strane. Pozitivno je to što visoka učilišta u svojem poslovanju kombiniraju tradicionalni nauk i konstantne promjene. Isto tako, vrlo poticajna je i

⁹⁶ Hunjet A., Kozina G. (2014.) Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varažin [str.59]

spoznaja da raste broj visokih učilišta i veleučilišta koji u svojem kurikulumu nude kolegije vezane uz poduzetništvo. Negativno je to što je visokim školama zbog posljedica djelovanja sporog birokratskog sustava u Hrvatskoj još uvijek otežana prilagodba trendovima i novitetima. U sustavu tradicionalnih sveučilišta onemogućena je interdisciplinarnost koja predstavlja sinergiju više različitih znanosti i različitih pogleda u pristupu kolektivnim predmetnim područjima.⁹⁷

Model poduzetničkog obrazovanja čine dvije vrste prenositelja znanja, odnosno predavača:⁹⁸

- predavač za poduzetništvo,
- predavač o poduzetništvu.

Predavači se razlikuju po tome što predavač za poduzetništvo posjeduje poslovno iskustvo, dok predavač o poduzetništvu ne posjeduje. Njegova primarna djelatnost je pronalazak novih načina proučavanja poduzetništva.

Uz visoka učilišta i veleučilišta koji su dio formalnog sustav obrazovanja u Hrvatskoj, obrazovanje za poduzetnike nude i razni centri za poduzetništvo, Hrvatska gospodarska komora, poduzetnički inkubatori, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca i privatna poduzeća.

Svrha postojanja poduzetničkog obrazovanja je stvaranje poduzetnika za suvremeno društvo i gospodarstvo. Nastoji se putem raznih seminara, predavanja, pružanja novih informacija pripremiti sve osobe koje se spremaju na poduzetnički pothvat. Također, cilj je i pripremiti svakog korisnika obrazovanja na karijeru i život te poduzetnički pristup životu. Poduzetničko obrazovanje nudi svakom pojedincu priliku za stjecanje znanja i vještina za pokretanje i vođenje poduzeća.

Prema statističkim podacima o poduzetničkoj aktivnosti koji su dobiveni provedbom istraživanja na području Europe, vidljivo je kako se samo 37% ispitanika odlučuje na samozapošljavanje, dok je tak postotak znatno veći u SAD-u i iznosi čak 50%. Posljedica takvih rezultata je europski obrazovni sustav koji ne podupire razvoj poduzetničke kulture i vještina. U Europskoj uniji vlada neravnoteža između potreba na tržištu rada i trenutnih obrazovnih programa. S ciljem poboljšavanja takve situacije, Europski parlament je 2015. godine razvio „Rezoluciju o promicanju poduzetništva mladih kroz obrazovanje i osposobljavanje.“ Istraživanje je također donijelo saznanja da se Europa bori s manjkom poduzetnika, stoga se politika Europske unije bazira na osnaživanju poduzetničkih vještina kroz obrazovanje.

⁹⁷Hunjet A.,Kozina G. (2013) Poduzetničko obrazovanje temeljeno na društvenoj odgovornosti "Učenje za poduzetništvo", Znanstveni časopis Vol.3 No.1

⁹⁸ Hunjet A.,Kozina G. (2014.) Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varažin [str.56]

„Akcijski plan za poduzetništvo do 2020. godine“, donosi planove Europske komisije za poboljšanje poduzetničkog obrazovanja te se naglašava problem manjka poduzetnika na području Europe. Djelovanje akcijskog plana usmjereno je na:

- obučavanje i obrazovanje poduzetnika,
- naglašavanje pozitivnih poduzetničkih ideala,
- davanje podrške ranjivim skupinama, poput žena, mladih, starijih osoba,
- kreiranje pozitivne poduzetničke klime.⁹⁹

Europska unija, akcijskim planom poziva sve članice na promicanje i razvoj poduzetničkog obrazovanja te daje prijedlog da poduzetništvo postane obveznim dijelom školovanja.

U Hrvatskoj je usvojena „Strategija učenja za poduzetništvo 2010.-2014.“ te se kroz tu strategiju nastojao potaknuti razvoj poduzetničkog obrazovanja, no ta strategija nije saživjela, a reforme nisu provedene.

„Strateški plan Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta 2019.-2021.“ nastoji povećati konkurentnosti malih i srednjih poduzeća i poticati na osnaživanje vještina poduzetnika“.

Na „Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije 2014-2020.“ zasniva se sustav obrazovanja Republike Hrvatske. Strategija se bazira na Hrvatskom kvalifikacijskom okviru i realizaciji rezultata učenja koji zadovoljavaju potrebe tržišta rada. Ciljevi strategije nisu ostvareni jer je u Hrvatskoj 2020. godine udio korisnika obrazovanja za odrasle bio samo 3%. Povodom takvih rezultata osnovan je dokument pod nazivom “Strateški okvir promocije cjeloživotnog učenja u Republici Hrvatskoj 2017.-2021.“ Cilj dokumenta je istaknuti važnost inovativnog i poduzetničkog pristupa u obrazovnom sustavu.

„Strateški plan Ministarstva znanosti i obrazovanja za razdoblje 2020.-2022.“ u svojim planovima između ostaloga nastoji formirati pristupačan i kvalitetan sustav cjeloživotnog obrazovanja.

Uza sve navedene strategije, u Hrvatskoj je usvojena i zadnja “Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine“ u kojoj su postavljeni jasni strateški planovi usmjereni na razvoj kompetencija učenja i poduzetničkih kompetencija. Strategijom se nastoji podupirati inovativne i kreativne učenike te njihove nastavnike. Prema planovima, do kraja 2030.godine, strategija bi trebala donijeti pozitivne pomake u područjima cjeloživotnog obrazovanja odraslih, samozapošljavanja, financija, opismenjavanja, digitalizacije poduzetničkih vještina i sl.

GEM (Global Entrepreneurship Monitor) prati kvalitetu obrazovanja za poduzetničke djelatnosti na godišnjoj razini. Nadzire kvakoću i doseg obrazovanja za poduzetničko djelovanje kroz

⁹⁹<https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 02.09.2022.

tekuću godinu na primarnoj, sekundarnoj i terciarnoj razini u obrazovnom sustavu. Poduzetničko djelovanje ocjenjuje se ocjenama od 1 do 9. Hrvatska je u 2020. godini na primarnoj i sekundarnoj razini dobila ocjenu 2,6, dok je na terciarnoj razini dobila ocjenu 3,6.¹⁰⁰ Prema dobivenim rezultatima, Hrvatska je ocijenjena s najnižom ocjenom za kvalitetu terciarnog sustava za 2020. godinu na području Europske unije. Poduzetničko obrazovanje, prema dobivenim rezultatima, svrstava se u jednu od najlošije ocijenjenih stavki iz poduzetničkog sektora.

¹⁰⁰<https://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> , preuzeto 02.09.2022.

5. DJELOVANJE PODUZETNIČKIH POTPORNIH INSTITUCIJA NA PRIMJERU PODUZETNIČKOG CENTRA ZAGREBAČKE ŽUPANIJE

Potporne institucije u poduzetništvu izrazito su važne za poticanje novih i poboljšanje poslovanja postojeći poslovnih organizacija na području Republike Hrvatske. Poduzetnički centri ili razdvojene agencije rasprostranjeni su po cijeloj Hrvatskoj te svojim postojanjem i radom nastoje uvelike olakšati djelovanje Hrvatskih poduzetnika. Poduzetnički centri predstavljaju sjedište pružanja savjetodavne i stručne pomoći poduzetnicima. Njihove djelatnosti su:

- promocija poduzetništva,
- pružanje informacija o pokretanju poduzetničkog procesa,
- organizacija seminara,
- pružanje pomoći pri izradi poslovnih planova,
- povezanost i sinergija s regionalnom i lokalnom samoupravom.

Poduzetnički centri postoje diljem Hrvatske, ovisno o potrebi i brojnosti poduzetnika nekog područja. Otvoreni su u općinama, gradovima i svim županijama na području Republike Hrvatske.¹⁰¹

Primjer poduzetničkog centra je Poduzetnički centar Zagrebačke županije koji je osnovan 2003. godine pod nazivom Regionalna razvojna agencija Zagrebačke županije d.o.o. Zatim 2020. godine mijenja ime u Poduzetnički centar Zagrebačke županije te pod tim imenom postoji i danas. Područje rada poduzetničkog centra je Zagrebačka županija, odnosno poduzetničke zone Zagrebačke županije. Primjer dobre prakse pronalazi u radu razvojnih agencija Europske unije. Misija poduzeća je sudjelovanje u provođenju i provedbi svi razvojnih aktivnosti unutar Zagrebačke županije, što uključuje općinske, gradske i županijske samouprave. Putem poduzetničkog centra, klijentima (poduzetnicima, poljoprivrednicima i obrtnicima) daje se podrška pri pokretanju i provođenju razvojni projekata. Usluge poduzetničkog centra su:¹⁰²

- kreiranje prijavne i projektne dokumentacije,
- pružanje podrške prilikom provođenja projekata u svim fazama,
- kontrola prikladnosti prijavitelja i projektne ideje,
- identifikacija budućih izvora financiranja.

¹⁰¹ Bolfek B., Sigurnjak L. (2011.) Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod [str. 187]

¹⁰² <https://www.pcz.hr/razvojni-projekti/>, preuzeto 01.09.2022.

Navedene usluge i potpore uvelike pomažu korisnicima centra prilikom podnošenja prijave na Europske i nacionalne fondove. Na Europskoj razini korisnici imaju mogućnost prijave na natječaje Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog socijalnog fonda (ESF). Na nacionalnim razinama, korisnici se mogu prijaviti na nacionalnim, regionalnim i lokalnim razinama.

Za 2022. godinu izdan je „Plan poslovanja i program rada poduzetničkog centra Zagrebačke županije d.o.o za poticanje i razvoj poduzetništva“ koji se planira dodatno unaprijediti sa svrhom povećanja broja projekata u Zagrebačkoj županiji te u cijeloj Hrvatskoj. Djelatnosti plana i programa baziraju se na poslove za tržište ruralnog razvoja, gospodarstva i drugih djelatnosti te regionalnog razvoja.

30.06.2022. sklopljen je ugovor Vlade i Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) kojim će se putem osnovanih programa kroz novčanu potporu za kamate i odobrene zajmove pružiti potpora zelenim investicijama, digitalnom gospodarstvu i konkurentnosti.¹⁰³

U 2021. godini prijavljen je jedan projekt „Zelene i digitalne tranzicije“ u vrijednosti s 4,6 milijuna kuna. Kroz projekt će se nastojati osnažiti konkurentnost i otpornost, te će se povećati obrtna sredstva u vrijednosti do 30% zajma koji je ugovoren. Projekt se nalazi u sklopu programa Investicijskih zajmova koji poduzetnicima omogućuju zajmove za poticaj i oporavak investicijskih i gospodarskih djelatnosti. Zadaća programa je osigurati povoljnije uvjete financiranja te porast dostupnih zajmova.

Tablica 13. Financijski prikaz planiranih projekata u 2021. godini.

Projekt	Odobreni iznos sredstava za 2021. Godinu bez PDV-a (u kn)	Ostvareni iznos sredstava za 2021.godinu bez PDV-a (u kn)	% Ostvareno/odobreno bez PDV-a
Poslovi INVEST INFO CENTRA na privlačenju i poticaju stranih ulaganja u Zagrebačku županiju i PPI	80.000,00	0,00	0,00%
Poslovi na odobravanju			

¹⁰³ <https://www.pcz.hr/hamag-npoo/>, preuzeto 02.09.2022.

2.	jamstva poduzetnicima iz Zagrebačke županije	15.000,00	0,00	0,00%
3.	Aktivnosti na razvoju poduzetništva u Zagrebačkoj županiji-poduzetničke zone	70.000,00	0,00	0,00%
4.	Konzultantska usluge za poduzetnike iz Zagrebačke županije i RH za prijavu na natječaje iz EU fondova	455.000,00	378.000,00	83,08%
5.	Ostali poslovi (investicijske studije, poslovni planovi, itd.)	50.000,00	54.827,93	109,66%

Izvor: <https://drive.google.com/file/d/16rdJ9IQmrvt3s0pqDmcClqxLtDHSv3JI/view> , preuzeto 01.09.2022.

Prema financijskom izvješću za 2021. godinu, ostvareno je 1.746.987,26 kuna, što znači da je ostvareno 88% planiranih prihoda. U tablici su odobreni iznosi za 2021. godinu koji su vezani uz gospodarstvo i poduzetništvo.

6. Zaključak

Nakon svih provedenih metodoloških radnji i dubinske analize kroz čitav diplomski rad mogu se sažeti teze i odgovoriti na postavljene ciljeve navedene u uvodnom dijelu rada.

Cilj diplomskog rada bio je provesti detaljnu analizu poduzetništva, prikazati stanje hrvatskog gospodarstva, prikazati porezni sustav, objasniti i analizirati institucije za potporu i razvoj poduzetništva u Hrvatskoj i rad institucija za potporu i razvoj na primjeru Poduzetničkog centra Zagrebačke županije.

U prvom dijelu jasno je prikazan razvoj poduzetništva kroz velike umove povijesnih ličnosti ekonomije te kroz povijesna razdoblja. Zatim su iznijete teorijske činjenice o značenju pojmova poduzetništvo i poduzetnik. Prikazane činjenice o bogatoj povijesti razvoja poduzetništva zadovoljavaju postojeće stavove te produbljuju dosadašnje znanje.

Zatim, pregled hrvatskog gospodarstva ukazuje na to kako većinski dio gospodarstva čine mala i srednja poduzeća te se nastoji upravo u tim segmentima unaprijediti gospodarstvo. Brojne institucije za rast i razvoj poduzetništva upravo provođenjem i osnivanjem raznih mjera, nastoje unaprijediti hrvatsko gospodarstvo. Unapređenje gospodarstva, te malog i srednjeg poduzetništva značilo bi provođenje inovacija, stvaranje novih radnih mjesta, osnivanje novih poduzeća te daljnji razvitak postojećih. Također, hrvatsko gospodarstvo bilo bi konkurentnije nego što trenutno je, te bi se omogućilo malim i srednjim poduzećima masovniji izlaz na međunarodna tržišta. Naime, birokracija je još u većini slučajeva podosta zahtjevna što odvlači nove investitore, strane investitore te mlade i kreativne potencijalne poduzetnike. Također, veliki problem još uvijek predstavlja i loš sustav obrazovanja za poduzetnike.

Porezni sustav je skup poreza koje je dužna podmiriti svaka fizička i pravna osoba u Hrvatskoj. Pozitivno je to što Porezna uprava unutar poslovanja provodi mnoge reforme za dobrobit i poticanje razvoja poduzetništva. Naime, reforme obuhvaćaju uvođenje elektroničkog komuniciranja koje uvelike smanjuje administrativne poslove i štedi vrijeme. Međutim, visoke porezne stope i ostale nametnute obveze ne vode k napretku gospodarstva, te bi također na tome području trebalo uložiti više truda.

Na području Zagrebačke županije, djeluje poduzetnički centar koji nastoji svojim radom potaknuti potencijalne poduzetnike na poslovni pothvat te pružati potporu kroz razne programe postojećim poduzetnicima. Rad poduzetničkog centra planira povećati opseg poslovanja, što bi bilo izrazito korisno za sve gospodarstvenike u Zagrebačkoj županiji.

Nakon provedenog istraživanja, može se zaključiti kako su za sve zadane ciljeve diplomskog rada iznijete jasne činjenice. Sukladno s istraživanjem, potrebno je provesti mnoge reforme

unutar poreznog sustava kako bi se olakšalo poslovanje postojećih poduzeća te privuklo nove poduzetnike. Primarno smanjiti stope PDV-a te provesti potpunu modernizaciju. Također, nastaviti poticati rad institucija za poticanje i razvoja malih i srednjih poduzeća jer je upravo taj sektor budućnost hrvatskog i europskog gospodarstva.

7. Literatura

Knjige:

- [1] Hunjet A., Kozina, G.: Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2014
- [2] Bolfek B., Sigurnjak L., Poduzetništvo, Veleučilište u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod, 2011
- [3] Bobera D., Hunjet A., Kozina G., Poduzetništvo, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2015
- [4] Kružić D., Bulog I., Obiteljska poduzeća, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split 2012
- [5] Bakotić D., Bulog I., Dulčić Ž., Glamuzina M., Klepić Z., Kružić D., Lovrinčević M., Ostojić Mihić A., Obiteljsko poduzetništvo, Sveučilište u Mostaru Ekonomski fakultet, Mostar, 2012
- [6] Lazibat T., Baković T., Štulec I., Damić M., Dužević I., Buntić L., Međunarodno poslovanje, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, 2020.
- [7] Bakran D., Cutvarić M., Milčić I., Sirovica K., Orlović L., Zuber M.

Članci:

- [8] Hunjet A., Kozina G. (2013) Poduzetničko obrazovanje temeljeno na društvenoj odgovornosti "Učenje za poduzetništvo“, Znanstveni časopis ICEL3 konferencije 1/2013
- [9] Bozanic A. (1998.) O etici poslovanja i poduzetništva „Business Ethics“, New York, Stručni člank
- [10] Baković T., Ledić-Purić D. (2011) Uloga inovacija u poslovanju malih i srednjih poduzeća, znanstveni članak, Zagreb, 2011 str. 27

Internet izvori:

- [11] <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Naslovnica.aspx>
- [12] <https://mingor.gov.hr/>
- [13] <https://www.hgk.hr/>
- [14] <https://www.hok.hr/>
- [15] <https://www.zakon.hr/>
- [16] <https://www.cepor.hr/>
- [17] <https://www.hbor.hr/>
- [18] <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/95/el-fondo-europeo-de-desarrollo-regional-feder->
- [19] <https://www.hgk.hr/>
- [20] <https://hrcak.srce.hr/>
- [21] <https://www.womeninadria.com/>
- [22] <https://www.fina.hr/>
- [23] <https://dzs.gov.hr/>
- [24] <https://www.pczp.hr/>

Popis tablica i grafikona:

1. **Tablica 1.** Prikazuje predmet oporezivanja i poreznu osnovicu
2. **Tablica 2.** Stopa plaćanja prireza porezu na dohodak
3. **Tablica 3.** Financijske informacije za razdoblje od 2019. do 2021. godine u milijunima kuna
4. **Tablica 4.** Prikazuje bespovratna novčana sredstva koja su dodijeljena u 2021. godini
5. **Tablica 5.** Prikazana je struktura poduzeća vezana uz njihovu veličinu za vremensko razdoblje od 2016. do 2020. godine
6. **Tablica 6.** Prikaz poduzeća prema veličini, zaposlenosti, ukupnom prihodu i izvozu u 2019. i 2020. godini
7. **Tablica 7.** Prikaz financijske učinkovitosti poduzeća za 2019. i 2020. godinu
8. **Tablica 8.** Prikaz osnovanih pravnih osoba za 2019. i 2020. godinu
9. **Tablica 9.** Prikaz angažiranih i produktivnih obrta te zaposlenih u Hrvatskoj za razdoblje od prosinca 2016. godine do 2020. godine
10. **Tablica 10.** Prikaz Nacionalne razine tržišta, tehnologije i proizvoda prema % TEA poduzetnika
11. **Tablica 11.** Prikaz bruto domaćih izdataka za istraživanje i razvoj u 2020. godini
12. **Tablica 12.** Popis odobrenih kredita prema programu „Poduzetništvo mladih, žena i početnika“, HBOR za razdoblje od 2019. do 2020. godine
13. **Tablica 13.** Financijski prikaz planiranih projekata u 2021. godini
14. **Grafikon 1.** Prikaz broja zaposlenih, ukupnog prihoda i izvoza prema veličini poduzeća u 2020. godini
15. **Grafikon 2.** Prikaz vlasničke strukture trgovačkih društava prema rodnom kriteriju za 2020. godinu

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MONIKA STIPERSKI (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom POREZNI SUSTAV I INSTITUCIJE ZA RAZVOJ I POTICANJE (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)
Monika Stiperski

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, MONIKA STIPERSKI (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom POREZNI SUSTAV I INSTITUCIJE ZA RAZVOJ I POTICANJE (upisati naslov) čiji sam autor/ica. PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Student/ica:
(upisati ime i prezime)
Monika Stiperski

(vlastoručni potpis)